

Gemenskap i exkludering, en kvantitativ studie av ungdomar i utsatta områden

- Psykologisk känsla av gemenskap samt exkluderande mekanismer

Markus Norberger & Joakim Jonsson

Examensarbete i socialt arbete och socialpedagogik 15 Hp

Socialt arbete och socialpedagogik, 61 – 90 Hp

Socialpedagogiska programmet

ESC500

Vårterminen 2018

Inledningsvis vill författarna till denna uppsats rikta ett stort tack till personalen på den skola som tog sig tid att ta emot oss som studenter. Ett särskilt tack till alla elever som deltog, utan deras engagemang hade vi inte kunnat genomföra uppsatsen. Slutligen ett stort tack till handledare Jonas Hallberg på Högskolan Väst för hans tid, värdefulla feedback och engagemang genom hela processen.

Titel: Gemenskap i exkludering, en kvantitativ studie bland ungdomar i utsatta områden:
Psykologisk känsla av gemenskap samt exkluderande mekanismer

Engelsk titel: Community in Exclusion, a quantitative study among young people in vulnerable areas: Psychological sense of community as well as exclusive mechanisms

Sidantal: 36

Författare: Markus Norberger & Joakim Jonsson

Examinator: Magnus Broström

Datum: maj 2018

Sammanfattning

Bilden av utsatta områden i Sverige och dess invånare är omfattande i dagens mediebrus. Inte sällan får ungdomar i dessa områden stå som representanter för en destruktiv förortskultur, ofta beskriven av de som inte lever i förorten. Studiens syfte var att kvantitativt studera och analysera hur ungdomar i nionde klass som enligt Nationella operativa avdelningens (2017) definition levde i utsatta områden, förhåller sig till begreppet Psychological Sense of Community (PSC), samt vilka exkluderande mekanismer som gjorde sig gällande i ungdomars vardagsliv. Enkätstudien genomfördes på en högstadieskola under lektionstid med 43 deltagande elever. Studiens resultat analyserades på gruppnivå, samt utifrån skapade jämförelsegrupper; kön, sysselsättning föräldrar/vårdnadshavare, tid bosatt i området samt boendeform. Studien fann att ungdomarna skattade ett medelvärde på 3,25 kring PSC. Resultatet kring exkluderande mekanismer gav medelvärdet 4,02 vilket indikerar låg grad av exkludering då skalan rör sig i positiv riktning. Studien fann inget signifikant samband mellan PSC och exkludering som sammantaget mått. Däremot fann studien att PSC och exkludering korrelerade med varandra på delskalenivå. Studien analyserade jämförelsegrupperna mot varandra genom oberoende t-tester. Studien fann då en signifikant skillnad på delskalenivå mellan tjejer och killars skattning av medlemskap. Tjejerna skattade ett lägre värde kring medlemskap men uppvisade en starkare tro på framtiden samt trivsel i området. Enligt studiens teoretiska perspektiv uppvisar ungdomarna en balanserad uppfattning kring gemenskap och exkludering. Studien fann inget stöd för den mediala bilden av bilbrännande ungdomar i uppror mot samhället. Exempelvis fann studien att 60,4% av ungdomarna anser att polisen vill dem väl. Ungdomarna uppvisade varken en stark känsla av gemenskap för området och/eller dess invånare. Inte heller kände nämnda ungdomar av exkluderande mekanismer.

Nyckelord: PSC, Exkludering, Gemenskap, Utsatta områden, Ungdomar.

Innehållsförteckning

Inledning / Bakgrund	1
Syfte och frågeställningar	3
Tidigare forskning.....	4
Psychological Sence of Community	4
Exkludering.....	7
Teori/Teoretiska utgångspunkter	10
Teori.....	10
Psychological Sense of Community	11
Exkludering.....	15
Metod	20
Urvalsprocess.....	20
Deskriptiva data	22
Etik.....	24
Resultat och analys	24
Analys oberoende t-tester	26
Analys av enskilda Items	27
Diskussion.....	27
PSC	29
Exkludering.....	31
Litteraturförteckning	33

Inledning / Bakgrund

Bilden av förorten och dess invånare är varierande i dagens mediala brus. Inte sällan är bilden som målas upp dystert, ofta hörs röster från de som själva inte lever sina liv i Sveriges förorter.

”I Rinkeby pekar barn finger åt polisen utan att någon höjer ett ögonbryn. I flera invandrartäta förorter tycks en destruktiv kultur ha brett ut sig bland barn, ungdomar och unga vuxna. Denna förortskultur avviker kraftigt från majoritetssamhällets” (Kärrholm, 2017).

Denna studie var intresserad av att komma närmre de ungdomar som levde sina liv i bilbrännarland, i utanförskapsområde (Moderaterna, 2016), i det utsatta område (Nationella operativa avdelningen, 2017) där kriminalitet och ovilja att samarbeta med rättsväsendet rådde. Studien var intresserad av att lyfta fram de ungdomar som bodde i dessa områden, för att lyfta fram deras röster kring gemenskap, hur var deras egna bild av området, människorna och skolan. Vilka möjligheter respektive hinder mötte ungdomar i nämnda områden i relation till, kamrater, skolan, fritiden och till samhället i övrigt. En av rösterna inifrån förorten lät såhär i SVT:s nyheter.

”Allting går bra tills de hör vilket område de kommer ifrån. När vi såg ett mönster sa vi bara skolans namn, inte området. Men de frågade och när vi berättar vänder allt och vi får ett nej.”

(Ramla Abdullahi i SVT, 2018)

SVT Nyheter (2018) artikel blev relevant i ett exkluderande perspektiv där det rumsliga mekanismerna hade stor betydelse för skapandet av ett ”vi” och ”dem”. I citatet ovan synliggörs att, inledningsvis hade en arbetsplats tid och ambitioner att ta sig an en praktikant men när det framkom att eleven gick på en skola i en resurssvag förort nekades den praktikplats (SVT Nyheter, 2018). Vad gjorde det här med ungdomarnas känsla av gemenskap till sitt område? Stärkte den sammanhållningen eller ville de inte tillhöra den exkluderade skaran och tog aktivt avstånd ifrån de som bor i förorten?

”Förorten behöver bli mer svensk, med ideal som laglydnad, jämställdhet, artighet, egenansvar och skyldigheter gentemot samhället. Ingen måste dansa små grodorna eller äta kräftor, men de goda värderingar som har gjort Sverige starkt måste vara rådande även i våra förorter. Hur barn hälsar på polisen är en mätsticka.” (Kärrholm, 2017)

Kritik på moderatpolitikern Kärrholms debattartikel i SvD kom dagen efter från Boyacioglu, krönikör i expressen:

”Jag tillhör förortskulturen, den är spännande, den håller på att formulera sig kring ett kollektiv.”

(Boyacioglu, 2017).

När Fredrik Kärrholm (2017), moderat politiker målade upp bilden av en förort med en destruktiv kultur som endast kan räddas med hjälp av svenska värderingar och normer ville Daniel Boyacioglu vara med i debatten. Krönikören beskrev förorten och dess invånare på ett helt annat sätt, från ett helt annat perspektiv (Boyacioglu, 2017). En förort med gemenskap och engagemang för varandra (ibid). En förortskultur som var allt annat än destruktiv utan snarare som en nyskapande kultur att lära sig av och inkludera som en naturlig del av Sverige (ibid.). Båda debattörerna gjorde en beskrivning av samma typ av förort men de skilde sig drastiskt åt. Kärrholm (2017) menade att den gemenskap som rådde är destruktiv och drev förorten längre ifrån samhället medans Boyacioglu (2017) talade om en förortskultur med gemenskap övriga medborgare bör lära sig av och bevara.

När sportjournalisten Erik Niva intervjuade IFK Göteborgs nya tränare, som själv gjort en resa från förort till fotbollens finrum kom en del röster fram från de spelare som vuxit upp i förorten. De satte ord på frågor kring ”vi” och ”dem”, gemenskap, föreställningar om ”den andre”, mentalitet och de möjligheter och hinder som att ha kommit från förorten, hade fört med sig i deras liv.

”Första gången jag verkligen tog ett steg utanför Angered och såg något annat var när jag kom med i P15-landslaget. Och det var som jag trodde. Alla andra hade såhär märkeskläder... Fina, lagom slitna jeans – och jag kom där med mjukisar och kände mig lite utanför.” Amin Affane i (Niva, 2018)

”Vi tyckte bara inte om dem. De hade liksom fina jeans och gick ut och åt på restaurang efter matcherna – vi hade mjukisar och tjuvåkade på spårvagnen. Ingen av oss var där inne och kunde berätta något annat, och det var ju ingen från Kamratgården som någonsin kom hit.” Amin Affane i (Niva, 2018)

Berglund (2000) benämner att det är av vikt att komma nära dem som socialpedagogen avser hjälpa som en viktig faktor. Interventioner långt ifrån verkligheten blir sällan verksamma och inte särskilt inkluderande. Denna studie ville belysa och lyfta fram ungdomars röster kring valda teoretiska begrepp. Socialpedagogik syftar bland annat till att göra individen delaktig i problemformuleringen kring sig själv, för att därigenom kunna lyfta fram vilka aspekter de anser viktiga i deras vardagsliv (Berglund, 2000). Författaren lyfter vikten av medinflytande i individers problemlösning. Genom att göra individer delaktiga kan de själva bidra till att bryta negativa mönster samt synliggöra de kvaliteter som finns. Inflytande i processer ökar möjligheten till kunskap och har som mål att skapa kompetenta medvetna aktörer. För studien blev det viktigt att belysa vilka tillgångar såväl svårigheter som ungdomarna upplevde. Resultatet kan fungera som underlag vid målmedvetet förändringsarbete på mesonivå, med

avsikt att förbättra livet för problemdrabbade grupper av människor (Eriksson & Markström, 2012). Frivillighet och delaktighet av målgruppen verkar för att mobilisera ett engagemang hos människorna. Författarna talar om radikalt samhällsarbete som syftar på ett förändringsarbete genom att medvetandegöra individer om orättvisor och deras rättigheter. Även här talas om att socialpedagogen ska använda klienternas resurser till förändring (ibid.). Vikten av att mobilisera grupper benämns bland annat av Freire (1996) , som anser att individer endast kan förändra levnadsvillkor i gemenskap med andra. Pedagogiken ska smidas tillsammans med människorna, inte göras för dem, pedagogiken skall leda till humanism och befrielse (ibid.). Morgans (2013) definition av socialpedagogik belyser ytterligare vikten av delaktighet via ett mentorskap riktat mot ungdomar. Socialpedagogiken skall verka för att guida individer in i samhället både socialpolitiskt och sociokulturellt. En värdegrund baserad på uppfattningen att människan är en social varelse, som är sammanlänkad med andra, och med speciella erfarenheter och kunskaper (ibid.).

Syfte och frågeställningar

Syftet med studien var att kvantitativt studera och analysera hur ungdomar som enligt Nationella operativa avdelningens (2017) definition levde i utsatta områden, förhöll sig till begreppet *Psychological sense of Community* (PSC). Studien ville även studera och analysera vilka exkluderande mekanismer som gjorde sig gällande i ungdomars vardagsliv. Studien kom att arbeta med exkluderingsbegreppet i enlighet med hur Dahlstedt & Ekholm (2018) använde det. Frågorna som vi ville ställa var:

- Hur förhöll sig målgruppen till PSC och dess fyra grundläggande delar; **medlemskap, inflytande, behovstillfredsställelse** samt **delade känslomässiga band**?
- Hur upplevde målgruppen exkluderande, **ekonomiska, utbildningsmässiga, rumsliga** samt **politiska** mekanismer?

Tidigare forskning

Tidigare forskning gällande PSC presenteras nedan i fyra undergrupper (medlemskap, inflytande, integration och tillfredsställelse samt delade känslomässiga band) som McMillan & Chavis (1986) skapade i sin definition av teorin. Forskningsöversikten kring exkludering är uppdelad enligt Dahlstedt & Ekholms (2018) förfarande via fyra exkluderande mekanismer (rumslig, ekonomi, utbildning och politik). Studien har operationaliserat teori och begrepp via dessa författare, det är därför relevant för denna studie att presentera den forskning som bygger på samt behandlar detta. Eftersom resultatet bygger på deras definition blev forskning kring PSC och exkluderande mekanismer diskuterbart i relation till varandra. Underkategorierna i PSC samt exkludering presenteras var för sig i ett försök att göra det mer överskådligt, författarna till denna studie vill belysa att det inte råder vattentäta skott mellan de olika underrubrikerna därför kan det upplevas att viss forskning även överensstämmer med andra underrubriker. Den tidigare forskningen som presenteras nedan har som syfte att ge en överblick över för studien relevant forskning. Tidigare forskning kommer sedan att diskuteras i relation till studien i kommande diskussionskapitel.

Psychological Sense of Community

Medlemskap

Albanesi, Cicognani, & Zanis (2007) forskning kring PSC visade att italienska ungdomar som gavs möjlighet att delta i strukturerade aktiviteter så som idrott, trossamfund, etcetera erbjöds ett tillfälle att utforska olika identiteter och sociala roller. Den här typen av deltagande tycktes öka nivåerna av samhörighet med samhället samt viljan att på frivilligt basis bidra till att göra gott för andra (ibid.). Albanesi et al. (2007) drog slutsatsen att tillhörighet och ökad prosocial medverkan främjade ungdomars sociala välbefinnande.

Brodsky (1996) studerade PSC i relation till ensamstående mammor som medvetet tog avstånd från gemenskapen i området de bodde i. Anledningen till avståndstagande var att skydda sina barn från de upplevt negativa konsekvenser som ett deltagande i gemenskapen kunde innebära (ibid.). Mammorna satte upp gränser mellan bostadsområdet och familjen. Brodskys (1996) forskning fann att bostadsområdets PSC saknade fysisk och emotionell säkerhet. Därigenom representerade gemenskapen till området någonting negativt där deltagande inte var önskvärt. Otryggheten gav för vissa av studiens mammor en känsla av isolering i hemmet då det var för farligt att röra sig i området (ibid.). Mammorna undvek medvetet att deras barn skulle bära de

gemensamma symboler (rätt klädsel, skor, smycken) som skulle göra att de passade in i gemenskapen i området (Brodsky, 1996). Mammorna undvek dessa symboler för att deras barn inte skulle kopplas samman med områdets rykte. Mammorna saknade också de dominerande värderingar som fanns i deras område, vilket innebar att kvinnorna inte såg någon idé med att ansluta sig till områdets gemenskap. De upplevde inte att gemenskapen kunde verka för att tillfredsställa deras behov och mål i livet (ibid.).

Inflytande

Obst & White (2007) belyste i sin forskning att de grupper där medlemmarna i större utsträckning hade möjlighet att välja vilka individer som skulle ingå uppvisade en högre grad av social identifikation och PSC. Således hade kompisgäng en högre grad av PSC än en skolklass. Dock hade en skolklass högre grad av PSC än ett territoriellt område så som ett helt bostadsområde (ibid.).

De mammor som Brodsky (1996) låtit studera kämpade hårt för att deras barn inte skulle influeras av bostadsområdets gemenskap. I sin kamp mot områdets påverkan märkte de även att det kändes lönlöst att försöka förändra de normer som gällde. Utmärkande för mammorna var den hjälplöshet som de gav uttryck för. Bostadsområdet upplevdes vara utan hopp till förändring, därigenom var engagemang i förändringsarbete lönlöst (ibid.).

Integration och behovstillfredsställelse

Skjaeveland, Gilding, & Madands (1996) forskning visade att hur lång tid en individ varit bosatt i området är relevant för en ökad känsla av PSC. Studien visade att de som varit bosatta längre än 10 år hade en mer positiv känsla av gemenskap (ibid.). Pretty, Conroy, Dugay, Fowler, & Williams (1996) belyste i sin forskning att detta även gällde för ungdomar. Kvinnorna visade sig ha en högre grad av positiv känsla av gemenskap i området än de män som deltog i studien (Skjaeveland, Gilding, & Madand, 1996).

Pretty, Conroy, Dugay, Fowler, & Williams (1996) visade i sin studie av ungdomar mellan 13–18 år ett samband mellan välmående och den sociala kontexten den unge befann sig i. De fann att en god PSC ledde till välmående, speciellt lycka, minskad oro samt förmågan att hantera problem (ibid.). Studien visade ingen skillnad mellan könen för målgruppen. Pretty, Andrewes,

& Collett (1994) visade med sin forskning att PSC hade lika stor relevans för ungdomar som vuxna individer.

Paradoxalt nog kunde en positiv PSC i ett socioekonomiskt utsatt område innebära negativa konsekvenser för de enskilda medlemmarna eftersom gemenskapen kunde ha svårt att tillgodose invånarnas behov (Brodsky , O´ Campo , & Aronson , 1999). Dessa områden utmärkte sig som resurssvaga och oorganiserade vilket i sin tur bidrog till avståndstagande samt ett medvetet undvikande gentemot att utveckla PSC för området och gemenskapen (Brodsky, O´ Campo , & Aronson , 1999; Brodsky, 1996).

Brodskys (1996) studie av ensamstående mödrar i riskfyllda områden visade på att mödrarna distanserade sig från de övriga invånarna i bostadsområdet gällande värderingar. Dock verkade mödrarna i studien dela liknande värderingar sinsemellan men dessa var långt ifrån områdets gemensamma värderingar och normer. Mammornas skillnadsskapande verkade för ökad distans från områdets gemenskap (ibid).

Delade känslomässiga band

Brodsky , O´ Campo , & Aronson (1999) drar slutsatsen att hög ålder ökar PSC oavsett den tid som individen varit bosatt i området. En aktiv inblandning i området så som att vara medlem i kristen församling, föreningsliv, fritidsgård gav en högre känsla av gemenskap i området. Omvänt fann de att en hög känsla av gemenskap i området gjorde att invånarna aktivt jobbade för områdets bästa. De medlemmar som var mest bekymrade över hur deras område hade försämrats genom åren hade en låg känsla av PSC. Invånare med hög känsla av PSC kunde lättare lyfta fram positiva aspekter av området och den gemenskap som rådde (ibid.).

Brodskys (1996) studie av ensamstående mödrar i riskfyllda områden lyfte fram avsaknaden av en gemensam historia, samt få positiva delade upplevelser mellan invånarna i området som en bidragande faktor till lågt PSC. Forskningen visade att mammorna främst vände sig till familjen för att ventilera och hantera traumatiska händelser. Områdets övriga invånare ansågs enligt mammorna inte kunna fungera som och erbjuda stöd vid svåra händelser (ibid.).

Albanesi, Cicognani, & Zanis (2007) forskning kring italienska ungdomars PSC belyste att de ungdomar som gavs möjlighet till engagemang i prosociala nätverk, ökade känslan av PSC samt bidrog till en ökad grad av medmänsklighet. Vidare visade Albanesis et al. (2007)

forskning att ungdomar som gavs möjligheten att etablera meningsfulla relationer med vuxna som inte ingår i familjen eller skolmiljön uppvisade en ökad känsla av PSC.

Prezza , Amici, Roberti, & Tedeschis (2001) forskning visade på ett positivt korrelerat gällande PSC mellan hög ålder samt hur länge individen varit bosatt i området. Även antal barn, att bo ihop med sin partner samt låg utbildning korrelerade med en hög grad av PSC (ibid.).

Mannarini, Rochira, & Talós (2014) övergripande forskningsresultat fann att när människor är involverade i medborgerliga former av engagemang, så som protestaktiviteter, engagemang i politik eller andra samhällsfrågor så uppvisade grupperna höga nivåer av PSC. Forskarna belyser att studien inte kan belägga kausala samband mellan att ökad grad av PSC främjar socialt och politiskt engagemang bland medborgarna. Däremot bekräftade studien att känslor av medlemskap, det vill säga att vara del av ett territoriellt samhälle, delandet av känslomässiga band, aktivt deltagande, och förhållanden däremellan inte bör underskattas i gemenskapsåtgärder, planering och politik (ibid.).

Exkludering

Rumslig

Dahlstedt & Ekholm (2018) fann i sin forskning att exkluderingsprocesser kunde bero på inom vilket rumsligt sammanhang individen befinner sig i. Exempelvis kunde detta handla om att invånare i resurssvaga områden saknade tillit till varandra, gemensamma grundläggande värderingar samt möjlighet och viljan att använda bostadsområdets invånare när individer behöver hjälp. Vidare menade forskarna att det saknades ett starkt och användbart socialt kapital. Dels handlade det om en otrygghetskänsla eftersom dessa områden i högre grad drabbades av kriminalitet än andra mer resursstarka delar av staden. Vidare fann de att invånarnas möjligheter att ta sig ifrån området var små och ibland obefintliga (ibid.).

Löfvenius (2016) lyfte fram, i sin forskning att socialt kapital existerade både på samhälls- och individnivå. På individnivå handlade det om att inneha ett produktivt och resursstarkt nätverk som individen kunde lita på och vända sig till i förtroende. Tillgången till ett starkt socialt kapital ökade möjligheten för individer att nå ett välbetalt jobb samt social rörlighet. Forskaren fann att tillit till lokalsamhället var en viktig faktor. Individer ska kunna lita på de människor som var bosatta i samma bostadsområde. Med låg tillit följde en ovilja att tillsammans hjälpas åt för att lösa de problem som uppstod. Löfvenius (2016) fann att det fanns ett samband mellan socioekonomiska förutsättningar och den grad av tillit som individer hade till lokalsamhället.

I samhällen där sämre livsvillkor och möjligheter rådde så påverkade det tilliten till lokalsamhället med en negativ framtidstro som följd (Lövvenius, 2016).

Dahlstedt & Ekholm (2018) fann att hög kriminalitet i ett bostadsområde bidrog till ökad otrygghet. Enligt Brottsförebyggande rådet (2017) var resurssvaga områden mer utsatta för brott, både mot person och egendom. Förtroendet för polis och rättsväsendet var generellt sett lägre i dessa områden. Otrygghet bland invånare i socialt utsatta områden var högre än i övriga stadsdelar. Rapporten visade att kvinnor kände en starkare oro för misshandel och överfall vid utevistelse sent på kvällen än vad män gjorde (ibid.).

Andersson (2008) menade att etnisk- och ekonomisk segregation har haft stor betydelse för hur medborgare valde vart de ville bo. Detta ledde till att segregation förstärktes och reproducerades. Resursbrister så som sociala, politiska och ekonomiska tillgångar spelade en avgörande roll för vilken reell möjlighet individen hade när det kom till att välja bostad och område. Alla hade inte lika stor tillgång och frihet på bostadsmarknaden. Forskningen visade att det i Sverige förekom segregationsgenererande processer vilket innebar att människor med svensk bakgrund flyttade ut och invandrade grupper flyttade in i segregerade områden (ibid.).

Ekonomi

Rädda Barnens rapport Barnfattigdom i Sverige (2015) baserad på siffror från 2013, presenterade statistik på att de barn och ungdomar som levde under fattigdomsgränsen i Sverige var 12,0 %. Således levde cirka 234 000 barn i ekonomisk utsatthet enligt Rädda Barnens definition. Rapporten visade även att Göteborg och Stockholm hade en särställning i negativ mening i avseendet relativ fattigdom. Utsattheten var högre hos dem som hade en eller båda av sina föräldrar som var födda utanför Sverige. Närmare var tredje barn med utländsk bakgrund, 29,3 % levde i ekonomisk utsatthet, jämfört med 4,9 procent av de barn vars föräldrar var födda i Sverige. Utländsk bakgrund och/eller ensamstående föräldrar var faktorer som var för sig ökade risken för barn att tvingas leva under ekonomiskt knappa förhållanden. Tillsammans förstärkte faktorerna varandra och ett tydligt mönster av ojämlika ekonomiska villkor framträdde. Mer än hälften av alla barn, 53,4 procent till ensamstående föräldrar med utländsk bakgrund levde i ekonomisk utsatthet, jämfört med endast 2,0 procent av alla de barn som bodde med båda sina svenskfödda föräldrar. Under 2013 hade barnfattigdomen minskat i 127 respektive ökat i 154 av Sveriges 290 kommuner (ibid.).

Peterssons (2014) forskning fann att klyftorna mellan utrikesfödda respektive infödda svenskar ökade när det kom till grad av sysselsättning. Arbetslösheten var högre bland utrikesfödda än

bland inrikesfödda. Utrikesfödda var även känsligare för svängningar i arbetsmarknaden än vad infödda svenskar var (Petersson, 2014).

Hedberg & Tammarus (2013) samt Hedbergs (2009) forskning kunde inte påvisa några generella samband mellan utrikesfödda och deras position på arbetsmarknaden samt att vara bosatt i ett ekonomiskt utsatt område. Forskningen kunde bekräfta vissa negativa effekter av att bo i utsatta områden fanns, men att effekten avtog över tid. I större städer med bättre förbindelselänkar samt en öppenhet för mångfald hade de negativa effekterna minskad betydelse (ibid.).

Utbildning

Dahlstedt & Trumbergs (2017) forskning visade att svenska skolor hade blivit allt mer homogena när det kommer till etnisk och kulturell bakgrund vilket i sin tur ledde till att skolan inte var en plats som erbjöd eleverna möjlighet att träffa elever från annan kulturell eller etisk bakgrund än de själva. Forskningen visade på samband mellan homogeniseringen av skolan och den bostadssegregering som rådde demografiskt. Det fria skolvalet bidrog till ökad segregering och till socioekonomisk homogenisering av skolan (ibid.). Benner & Wangs (2014) forskning visade att elever som upplevde sig socioekonomisk marginaliserade presterade sämre i skolan än de elever som inte bar på upplevelsen. Socioekonomisk status hölls fram som den främsta orsaken till marginalisering, det vill säga begränsad eller ingen tillgång till samhällsgemenskapen (ibid.). Benner & Wangs (2014) forskning visade att elever som gick i mer homogena skolor tenderade att känna mindre känslor av att vara annorlunda och att bli förfördelade. Detta ledde till bättre skolresultat och en i överlag positivare bild av skolan (ibid.).

Skolverkets rapport (2006) presenterade forskning gällande att elever som nyligen anlant till Sverige tenderade att hamna i skolor med hög koncentration av nyanlända elever. Samtidigt som de elever som varit bosatta en längre tid i Sverige i en högre grad tenderar att byta till en skola i mer resursstarkt område (ibid.).

Benner & Wangs (2014) forskning visade att minoritets elever upplevde sig mindre integrerade och presterade sämre i skolan. Minoritetsställning och känslan av att inte passa in ökade risken för utsatthet i nämnda elevgrupper. Risken att bli förfördelad och utsatt ökade för gruppen i jämförelse med de som ingick i majoritetsspannet. Därigenom uppstod en svårighet att bryta segregering genom att blanda socioekonomiska grupper med varandra som ett sätt att bryta segregation (ibid.). Forskningen visade att socioekonomiskt utsatta grupper riskerade att

marginaliseras och klassas som avvikare av majoritetsgruppen med sämre skolprestationer som följd (Benner & Wang, 2014).

Politik

Dahlstedt & Ekholm (2018) fann att de individer som bodde i resurssvaga områden tenderade att leva i politisk skugga. Deltagande i politiska val var avsevärt lägre än genomsnittet i landet. Avsaknaden av en reell möjlighet att få ingå i politiska sammanhang innebar exkludering och ett beskuret medborgarskap (ibid.).

Enligt SCB (2015) var det resursstarka och privilegierade individer som deltog i olika politiska val. Deltagande i politiska val ökar inflytande, intresse och självkänsla (ibid.). SCB (2015) rapporterade att, även om valdeltagandet i Sverige har ökat så minskade det bland röstberättigade utländska medborgare. I riksdagsvalet 2014 röstade 89% av inrikes födda medans bland de utrikesfödda var det 72%. Det ger en skillnad på 17% mellan inrikes- och utrikesfödda. Forskningen påvisade ett samband mellan hur länge individer varit bosatta i Sverige samt grad av valdeltagande. Således bidrog antal år som individer varit bosatta i landet till ett ökat valdeltagande (ibid.).

Teori/Teoretiska utgångspunkter

Teori

Syftet med studien var att kvantitativt studera och analysera hur ungdomar som enligt Nationella operativa avdelningens (2017) definition lever i utsatta områden förhåller sig till begreppet gemenskap (PSC). Författarna till denna studien ville även studera och analysera vilka exkluderande mekanismer som gjorde sig gällande i ungdomarnas vardagsliv. Studien kom att använda exkluderings begreppet i enlighet med hur Dahlstedt & Ekholm (2018) använder det i sin avhandling *Förortsdrömmar*. PSC kommer nedan att definieras, studien kommer lägga fram argument varför vald teori anses användbar för att besvara vårt syfte samt vilka begränsningar vald teori innebär. Författarna till denna studie är medvetna om att teori och centrala begrepp ständigt utvecklas (Danermark, Ekstöm, Jakobsen, & Karlsson, 2003). Vidare kommer alltså studien utgå från teori och begrepp så som de förstås idag med den kunskap som införskaffats hitintills. Inga anspråk görs på att valda definitioner som presenteras nedan är de enda sanna och riktiga. Definitionerna skall snarare fungera som ett stöd för läsaren för att öka förståelsen utifrån vilket sätt vi har valt att använda dem.

Psychological Sense of Community

PSC har sin historiska grund i Seymour Sarasons (1974) bok *The Psychological Sense of Community: Prospects for a Community Psychology*. Det engelska ordet *Community* låter sig i denna studie översättas till svenskans *gemenskap*. Fortsättningsvis kommer studien använda begreppet *gemenskap* som lika delar av två betydelser. Den första delen handlar om den territoriella och geografiska definitionen av *gemenskap* definierad enligt Gusfield (i McMillan & Chavis, 1986). Den andra delen av begreppet ska förstås som den relationella delen. Alltså den känsla av färdigheter och kompetenser som är gemensamhetsskapande oavsett lokalitet (ibid.). PSC har sedan vidareutvecklats och operationaliserats av en rad forskare (Glynn, 1981; McMillan & Chavis, 1986; Brodsky, 1996; McMillan, 1996; Brodsky, O'Campo & Aronson, 1999). Fokus för denna studien var att fånga upp hur ungdomar som grupp skattade sin känsla av gemenskap inom sitt geografiska område. Brodsky, O'Campo & Aronson (1999) definierade PSC på följande sätt; En känsla av tillhörighet hos medlemmarna i en gemenskap, en känsla av att medlemmar är betydelsefulla för gruppen och individer i gruppen, en delad tro på att medlemmarnas behov kommer tillfredsställas genom engagemang för varandra. PSC fångar upp individers känsla av identitet och tillhörighet till en grupp samt den växelverkan som råder i den relationen. Det kan även fånga upp både positiva och negativa relationer mellan grupp och individ. Allt mellan isolering och utanförskap till engagemang och inflytande som kan prägla relationen (ibid.). En hälsosam känsla av gemenskap i ett område har visat sig fungera som en skyddsfaktor (Brodsky, 1996; Brodsky, O'Campo & Aronson, 1999). Den hälsosamma gemenskapen står emot alla typer av problem och låter både individen och kollektivet växa (Brodsky, 1996). I Grundbok för BBIC (Socialstyrelsen, 2015) benämns ett välmående bostadsområde och kvalitativa nätverk samt gemenskapen i dem som skyddande faktorer. Däremot ses socioekonomisk utsatthet samt bristen på, eller tunt prosociala nätverk som riskfaktorer (ibid.). I föreliggande studie kommer McMillans & Chavis (1986) fyra grundläggande delar som förslag till definition *Medlemskap, Inflytande, Integration och behovstillfredsställelse* samt *Delade känslomässiga band* att användas. Författarna till denna studien har inte lyckats hitta någon användbar svensk forskning skriven på svenska som använder den begreppsapparat som ryms inom PSC i internationell litteratur. Därav har författarna till denna studie tvingats tolka samt översätta ord och begrepp från engelska till svenska, med förhoppning och mål att översättningen skall spegla ursprungstanken i sin helhet.

Ställs McMillans (1986, 1996) PSC i relation till Trondman (2003) kan den förstnämndas definition uppfattas som en aning egocentriskt, eftersom den utgår ifrån att en förutsättning för deltagande är likdelat givande och tagande, om inte detta förekommer kommer medlemmarna att lämna gemenskapen. Trondman (2003) menar att PSC fångar upp hur individen använder gemenskapen för sin egen fysiska och psykiska behovstillfredsställelse. Gemenskapen blir således en resurs som individer använder sig av. Trondman (2003) benämner detta som ett symmetriskt förhållande mellan två parter. McMillans (1986, 1996) definition kan därmed missa att individer kan göra saker för gemenskapen utan egen vinning. Trondman (2003) menar att enskilda individer i gemenskapen kan göra saker för sin gemenskap som kostar mer än det smakar, därför att de känner ett ansvar, utifrån ideal eller personliga värderingar (ibid.). Trondmans (2003) förslag till definition talar om ett asymmetriskt förhållande vilket innebär att individer som känner ett större ansvar bidrar med mer i en relation än den andra parten och båda är överens och har förlikat sig med att det är så. I det här fallet skulle det handla om att vissa individer i gemenskapen bidrar med mer än andra. Dessa individers engagemang för gemenskapen får vi svårt att fånga upp genom det sätt vi valt att använda McMillans förslag till definition. Dock är vår uppsats intresserad av ungdomarnas känsla av gemenskap som grupp och inte den enskildes tankar och upplevelse rörande teorin.

Medlemskap

Medlemskap kan summeras i fem attribut; *gränser; emotionell säkerhet; känslan av att tillhöra; identifikation; personliga investeringar* och ett *gemensamt symbolsystem* (McMillan & Chavis, 1986). Medlemskap handlar om individens känsla av att den investerar delar av sig själv för att bli medlem med rätt att tillhöra. När det finns ett innanförskap i en gemenskap så finns det också *gränser* som tydliggör vilka som inte ingår (ibid). De flesta kan relatera till erfarenheter i livet som handlar om att tillhöra eller att få stå vid sidan av. Upplevelser av detta slaget kan vara nog så smärtsamt. Det kan handla om något så allmänt som, fel kläder, att inte ha den senaste mobiltelefonen, till att inte vara involverad och förstå det språkbruk och den kultur som dominerar i ett givet sammanhang. McMillan & Chavis (1986) menar att för de medlemmar som tillhör blir gränser en känsla av trygghet, eftersom innanför gränsen finns en gemenskap som kan tillfredsställa individens behov. Dock kan gränser upplevas negativa eftersom de avvisar och isolerar individer som inte ges tillgång. Först när man förstår de fördelar som gränserna tillför gemenskapen blir det positivt för medlemmar. Gränserna går där individens normbrytande beteende har gått så långt att de inte längre får tillhöra (ibid). I detta

avseende använder gruppen avvikare för att tydliggöra gränserna (McMillan & Chavis, 1986). Howard S. Becker (1963) talar om den aktiva rollen som de som är ”innanför” har i skapandet av ”*de andra*”, de som är utanför. De oskrivna lagarna stämplar avvikaren och berövar dem möjlighet att delta (ibid). Medlemskapet bildar en *emotionell säkerhet* där gränserna skapar strukturer för att skydda gruppens intimitet (McMillan & Chavis, 1986). *Känslan av att tillhöra och identifikation* medför tron och förväntan att passa in i gemenskapen samt att ha en plats där. Individer i gemenskapen får en känsla av att ”det här är min grupp” och ”jag är en del av den här gruppen”. Alla medlemmar gör en *personlig investering* vilket är ett viktigt bidrag för individens känsla av gemenskap. Att behöva arbeta och kämpa för sin plats i gruppen gör att medlemmarna känner att de har förtjänat sin plats. Medlemskapet blir därmed mer meningsfullt och får ett större värde. *Gemensamma symboler* spelar stor roll i skapandet av en gemenskap. Symbolerna upprätthåller känslan av gemenskap och tydliggör gränserna, där medlemmarna behöver förstå symbolernas betydelse för att förstå den gemenskap som råder (ibid). Lalander & Johansson (2012) menar att symboler som gruppmedlemmar använder skapar en gemenskap och att just deras grupp är unik på många sätt. Symbolerna ska användas på ett speciellt sätt och medlemmarna vet hur de kan kombineras samt vid vilka situationer de används (ibid).

Inflytande

McMillan & Chavis (1986) menar att inflytande i ett samhälle verkar dubbelriktat. Dels handlar det om att medlemmarna i ett samhälle måste känna sig bemyndigade att ha inflytande över vad en grupp gör för att motiveras till deltagande (ibid). I enlighet med vad Eriksson (2013) benämner som ett mobiliserande deltagande av gemenskapen. Inneboende i begreppet finns en tanke att varje individ i en gemenskap innehar resurser som denne kan använda och utveckla om gruppen tillåter det. Det handlar om att skapa gynnsamma förutsättningar för utveckling på såväl individ samt gruppnivå (ibid). Vem skulle inte vilja vara del av och stanna kvar i gemenskaper som tar tillvara på individens resurser och låter dem ta en naturlig plats? Föreställer man sig motsatsen, en gemenskap baserad på missunnsamhet, argumentationer och begräsningar av individer, så förefaller valet enkelt. Dock menar McMillan & Chavis (1986) att grupper även behöver ha en viss mån av kontroll över medlemmarna för att bygga samhörighet. De menar att dessa tillsynes motstridiga fenomen av inflytande och kontroll verkar samtidigt tillsammans och går att förena. Förutsättningarna för att gemenskapen skall fungera bygger på argumentet att de människor som erkänner andras behov, värderingar och åsikter som viktiga för dem ofta är de mest inflytelserika gruppmedlemmarna (ibid). Författarna benämner här att individer i en grupp har ett inneboende behov av att i

gemenskapen validera sina upplevelser och intryck (McMillan & Chavis, 1986). Människor har ett behov av att veta att de saker de ser, känner och förstår upplevs på samma sätt av andra i gemenskapen. Det är i denna valideringsprocess gruppens normer skapas och vidareutvecklas (ibid).

Integration och behovstillfredsställelse

Den här delen i definitionen handlar om de stärkande faktorer som motiverar medlemmarna i en grupp att stanna kvar i gemenskapen (McMillan & Chavis, 1986). Grupper försöker ständigt upprätthålla en positiv känsla av samhörighet samt uppfattas som givande för sina medlemmar. De finns flera stärkande faktorer som för människor tillsammans i en gemenskap och får dem att vilja stanna i den. Ett exempel är *statusen* det innebär att vara en del av gemenskapen. Gemenskapen i ett segregerat område menar författarna till denna uppsats i högsta grad är kontextuellt bunden. Det för med sig att de kunskaper och erfarenheter som individer innehar, samt den status som gruppen och individen uppnår kan ha en relativt låg efterfrågan i övriga samhället. Viljan och de reella möjligheterna för dessa ungdomar att förändra sin situation är starkt begränsad. Att grupper upplever *framgångar* stärker också grupp känslan (McMillan & Chavis, 1986). *Kompetens och skicklighet* hos individer som gruppen kan dra nytta av bidrar också till att stärka grupp känslan. Gemensam nämnare i dessa stärkande faktorer är att individer agerar utifrån en ömsesidig behovstillfredsställelse. För att söka svar på vilka behov människor söker tillfredsställa via andra i gemenskapen behövs fler komplimenterande begrepp. *Gemensamma normer* spelar stor roll i en grupp där kulturen och familjen lär ut vissa värderingar som fungerar som indikatorer på viktiga behov samt hur dessa rangordnas. När människor bildar gemenskaper gör de det i tron om att gemensamma normer, behov och värderingar skall fungera hjälpsamt och underlätta tillfredsställandet av behov (ibid). Brodsky (1996) exemplifierar genom sin forskning att det inte alltid, per automatik är önskvärt att tillhöra en gemenskap. Författaren menar att om individen inte delar de normer och värderingar som gemenskapen representerar går deras individuella intressen inte heller i någon större utsträckning att förena. Avståndstagandet förefaller självklart eftersom gruppens värderingar inte går att förena med den enskildes. Forskaren exemplifierar aktivt avståndstagande i sin forskning kring mammor som väljer att stå utanför gemenskapen och de normer som råder i området. Detta till förmån för ett avståndstagande som fungerar som skydd mot att inte reproducera utanförskapets mekanismer till sina barn (ibid.).

Delade känslomässiga band

McMillan & Chavis (1986) menar att delandet av känslomässiga- och rumsliga band skapar en gemensam historia inom gruppen. De behöver inte nödvändigtvis ha deltagit i historien i direkt mening men de behöver däremot identifiera sig med den. Författarna påtalar hur vikten av *interaktion* kring en gemensam upplevelse kan verka stärkande mellan medlemmarna. Även *Kvaliteten på interaktion och relation* är avgörande för hur starka band som knyts. Vidare nämner författarna att om medlemmarna upplever *interaktion och relation* som ett medel för att lösa problem och skapa framgång för gruppen kommer samanhållningen att stärkas. *Engagemang och investering* av, exempelvis tid och pengar som medlemmarna gör för sitt bostadsområde genom exempelvis föreningsliv, bidrar till att de känner mer för såväl området som sådant, samt den gemenskap som råder. Med engagemang kommer också känslomässig inblandning, genom ökat engagemang som premieras i gemenskapen stiger viljan att göra gott. Avslutningsvis nämns delandet av *andligt band* som en viktig faktor. Detta begrepp är enligt författarna svårt att kortfattat förklara. Det bör inte enkom förstås som ett uttryck för religiositet (vilket också kan ingå). Utan i en vidare mening kan delandet av andliga band förstås genom gemensamma artefakter så som, smak, kläder, musik och mat etcetera. Gemensamma artefakter binder medlemmarna samman och ger en ökad känsla av att tillhöra (ibid). Lalander & Johansson (2012) menar att symbolerna blir som en påminnelse om den sociala gemenskap som gruppmedlemmar med samma stil har, därigenom får gruppen sin identitet. Det *andliga bandet* skapar en likhet och verkar som en viktig parameter i bildandet av en gemensam historia (McMillan & Chavis, 1986).

Exkludering

Om det finns en gemenskap som innebär att vara medräknad och inkluderad så finns det logiskt sett även ett utanförskap som exkluderar delar av populationen. Den här exkluderingsprocessen är alla medskapare till, ingen är oskyldig. Antingen sker det tydligt och i direkt mening genom diagnostisering, stängande av landets gränser eller klart definierade kriterier för vem som får vara med i gemenskapen i exempelvis ett land eller en förening. Det kan även ske indirekt och mer subtilt då vi accepterar exkluderande politiska strömningar och beslut, eller låter bli att agera då vi ser mobbing och uteslutning på arbetsplatser eller skolor. Ett annat exempel på detta kan vara rasism. Minoo (2006) argumenterar för att forskning visar på att den osynliga vardagsrasismen är den mest skadliga och varaktiga formen av exkludering. I exemplen ovan

finns en gräns mellan att ha ett medlemskap i gemenskapen eller att vara utesluten och exkluderad.

I boken *Outsiders* menar Howard S. Becker (1963) att vissa hamnar utanför eftersom sociala grupper i samhället skapar avvikare genom överenskomna sociala "oskrivna lagar". Bryts dessa "oskrivna lagar" blir individen stämplad som avvikare (ibid.). I Beckers (1963) försök att förklara exkludering i samhället synliggörs en tydlig aktiv roll hos de som exkluderar och deltar i gemenskapen. Ingen skuld läggs på de som väntar utanför på att få komma in eftersom ansvaret ligger på de som stämplar (ibid.). Madsen (2006) benämner detta som konstruktion av avvikande beteende. Han menar att det inte är speciella individuella egenskaper eller handlingar av individen som förklarar det avvikande, utan vilka reaktioner det väcker i den sociala omgivningen. I den sociala omgivningen kan beteenden och egenskaper stämpas som avvikande av betydelsefulla aktörer (ibid.). Att sätta en avvikande etikett på vissa personers egenskaper och handlingar kallas för stämpningsprocess. I den här processen skapas en exkludering.

Ytterligare en definition på faktorer som skapar social exkludering kan nås genom Piersons (2009, ss. 13-24) "fem komponenter". (1) Fattigdom och låg inkomst, (2) begränsade möjligheter på arbetsmarknaden, (3) litet eller obefintligt socialt nätverk och socialt stöd, (4) negativa effekter som den lokala omgivningen/bostadsområdet kan ge och (5) exkludering från grundläggande service som postkontor, banker, vårdcentraler och förskolor. På ett snarlikt sätt har Dahlstedt & Ekholm (2018) beskrivit sociala exkluderingsfaktorer med hjälp av fyra mekanismer. *Rumslig, Ekonomisk, Utbildning och Politik*. Det är med dessa mekanismer som grund som författarna till denna uppsats valt att titta närmare på exkludering bland ungdomar i utsatta områden.

Rumsligt

Denna del av de exkluderande mekanismerna handlar om segregation av människor (Dahlstedt & Ekholm, 2018). Förorter där ekonomiska och sociala tillgångar är knappa och där det är glest med svenskar utan invandrabakgrund bidrar till exkludering. Eftersom området består av stadens billigaste bostäder blir det ofrånkomligt att socioekonomiskt svaga samlas i dessa områden. Deras möjligheter att ta sig därifrån är också knappa eftersom de ekonomiska tillgångarna inte räcker till. Det finns en föreställning att invandrare självmant söker sig till dessa områden när det i själva verket handlar om att valmöjligheten att bo någon annanstans är orimlig (ibid.). De val som står till förfogande är allt som oftast hemlöshet eller valet att bo i

stadens billigare bostäder (Dahlstedt & Ekholm, 2018). Även infödda svenskars flyttmönster spelar in eftersom de väljer bort dessa områden. Dahlstedt & Ekholm (2018) talar om en grannskapseffekt, de negativa effekterna av att bo i ett område där invånarna har svaga socioekonomiska resurser. I dessa områden saknas god hälsa, utbildning och tillgång till arbetsmarknaden. Resurssvaghet tenderar också att reproduceras. Otrygghet och kriminalitet präglar även utsatta områden. Förorten ses som ett samhälle vid sidan av det ”vanliga” samhället, ett så kallat parallellsamhälle (ibid.). Minoo (2006) problematiserar skapandet av ett A- och ett B-lag, när det kommer till tillgångar av makt, inflytande och resurser. De som besitter dessa tillgångar genererar en rumslig separation mellan ”vi” och ”dem” som möjliggör skapandet av ett utanförskap (Minoo, 2006) Eftersom ”de andra” är allt som ”vi” inte är, legitimeras diskurser och mentala hierarkier. Detta banar väg för skapandet av separata rum där de andra utesluts såväl sociopolitiskt, mentalt samt fysiskt. ”De andra” bereds istället plats i samhällets utkanter, avklippta från ”våra” privilegier och tillgångar (ibid.). Bilden av förorten definieras ofta av dem som inte själva är en del av den (Dahlstedt & Ekholm, 2018). Det handlar om att de som har makt och inflytande har tolkningsföreträde framför ”de andra” som inte ingår och tillhör majoritetssamhället. Även om de unga inte känner igen sig i de beskrivningar som görs måste de antingen identifiera sig med dem, eller ta avstånd ifrån dem (ibid.). Hur människor uppfattar sitt bostadsområde har betydelse för hur de ser på sig själva (Forkby & Liljeholm Hansson, 2011). Det innebär att om bostadsområdet präglas av kriminalitet och socioekonomisk utsatthet kan det få negativa konsekvenser för individers identitetsskapande (ibid). Bilden av ett ”vi” och ”dem” skapar en gemenskap hos de i utanförskap vilket kan leda till otrygghet och rädsla för att närma sig områden som klassas som ”innanför” (Dahlstedt & Ekholm, 2018).

Ekonomiskt

Sverige ligger fortfarande bra till när det gäller att hålla nere de ekonomiska klyftorna, dock har en ökning skett de senaste åren (Dahlstedt & Ekholm, 2018). Två kategorier av människor är särskilt utsatta när det gäller ekonomiska tillgångar, unga vuxna och de med utländsk bakgrund (Dahlstedt & Ekholm 2018; Ekholm, 2018). Exkludering från arbetsmarknaden påverkar möjligheten att försörja sig själv och familjen (Dahlstedt & Ekholm, 2018). När Ungdomsstyrelsen (2008) gör en analys av unga vuxna och deras utanförskap finns inkomst och arbete med som två självklara parametrar för att operationalisera den exkludering det innebär att vara arbetslös samt utan en stabil inkomst. Studier visar att det finns skillnad på tillgång till arbete mellan inrikes- och utrikesfödda (Dahlstedt & Ekholm, 2018). De

utrikesfödda har en högre andel som varken jobbar eller studerar och de som har arbete har ofta lågavlönade arbeten i förhållande till inrikes födda (Dahlstedt & Ekholm, 2018). Diskriminering på arbetsmarknaden existerar enligt flera studier, redan när namnet på en arbetssökande inte klingar svenskt sållas man bort. Exempelvis behöver en med utlandsklingande namn skicka in dubbelt så många ansökningar för att få komma på intervju än en med klassiskt svenskt namn. Dålig tillgång till arbetsmarknaden ger multipla välfärdsproblem. Forskning visar på sämre sociala kontakter, nedsatt hälsa och lägre skolprestationer bland de familjer som har arbetslösa vuxna/unga vuxna. Sociala positioner tenderar att reproduceras i alla klasser. De som växer upp i en familj med hög inkomst får välbetalda jobb och vice versa. Uppväxtvillkoren har avgörande roll för de ungas framtidstro. Även om ungdomar generellt sett har en ljus tro på framtiden så finns stora variationer i utanförskapsområden. Tjejer i dessa områden ser mindre ljus på framtiden än tjejer i andra områden. Dessa negativa faktorer i den unge individens ögon, boendes i ett utsatt område är något som de måste förhålla sig till när de drömmer om hur framtiden ska se ut, vilka möjligheter och hinder som finns och på vilket sätt de ska förverkliga sina drömmar (ibid.).

Utbildning

Utbildning är en medborgerlig rättighet i Sverige (Dahlstedt & Ekholm, 2018). Utbildning ger social mobilitet och möjlighet att skapa sig ett liv utifrån sina framtidsdrömmar. Det finns starka samband mellan vilka sociala och ekonomiska resurser man förfogar över och resultat i skolan. Det blir därför tydligt hur utsattheten och utanförskapet reproduceras eftersom hög utbildning leder till välbetalda jobb medan låg utbildning eller avsaknad av gymnasiebetyg ger lågavlönade jobb eller arbetslöshet. Det fria skolvalets syfte var att ge möjlighet att välja skola fritt istället för att hamna i den geografiskt närmsta skolan. På senare år har eleven och dennes föräldrars inflytande på skola och skolval ökat segregationen, framförallt i större städer. Resursstarka föräldrar och deras barn får stora möjligheter att påverka utbildning och skolresultat medan resurssvaga familjers barn får allt svårare (ibid.). Beach & Sernhede (2011) beskriver att skolan blir för unga i utsatta områden som ett sätt att överleva sociala och ekonomiska konsekvenser som det innebär att ha ett så kallat "beskuret" medborgarskap. Skolan ses alltså inte av ungdomarna som en väg in till fullt medborgarskap, integration och en möjlighet att förbättra sin sociala position (ibid.). Utbildningsnivå på föräldrar reproduceras till deras barn (Dahlstedt & Ekholm, 2018). Skolorna i utsatta områden förvandlas till utanförskapets "utanför-skolor" då resursstarka elever söker sig till andra skolor (ibid.).

Eleverna som blir kvar blir en homogen grupp av barn och ungdomar med stort behov av extra stöd och hjälp (Dahlstedt & Ekholm, 2018).

Politik

Deltagande i val är lägre i utanförskapsområden där de lever i så kallad politisk skugga (Dahlstedt & Ekholm, 2018). Utrikesfödda är underrepresenterade i politiska församlingar. Det här leder till att det är färre utlandsfödda som talar för sin grupp samt att de är färre av dem som bestämmer hur debatten ska föras. När särskilda åtgärder ska sättas in kan man undra vem som bäst vet hur lösningen ska se ut, de som har erfarenhet av området själva eller de som bara har hört talas om det via samhällsdebatten som talar om utanförskapsområdet. Om de resurssvaga inte anser sig ha möjlighet att delta i den demokratiska processen tenderar de att ta avstånd och reservera sig från det demokratiska samhällets institutioner. Om dessa institutioner tycks vara reserverade för vissa människor anses det fruktlöst att engagera sig (ibid.). Dahlstedt, Rundqvist & Vesterberg (2011) menar att, om du pekats ut som avvikande och hamnar i utanförskap tenderar du att tystna och saknar motivation att delta. Det är färre utrikesfödda som deltar på skattefinansierade aktiviteter och bland tjejer i den gruppen finns få som deltar i idrottsaktiviteter (Dahlstedt & Ekholm, 2018). De ungdomar som är utrikesfödda anser att det finns för lite att göra på fritiden. Ungdomar i förorten kan känna mer gemenskap med ungdomar i amerikanska förorter än med ungdomar i Sverige som inte bor i utsatt område. Det här utanförskapet, avsaknad av politiskt inflytande och brist på att kunna påverka samhället leder till de oroligheter vi ser i förorterna. Bilbränder och stenkastning mot blåljuspersonal är ett sätt att manifesteras dessa orättvisor (ibid.).

Det sätt författarna till denna studie har valt att använda exkluderingsbegreppet berör inte individens ansvar i sitt utanförskap och de individuella egenskaperna och handlingar som skapar exkludering. De individuella förklaringarna uteslöts medvetet. Inte för att författarna till denna studie inte tror på att individen kan göra skillnad, utan för att avvikande handlingar och egenskaper blir normbrytande i ett sammanhang. Att förklara avvikande beteenden genom personliga egenskaper som försvårar eller stoppar individer från att agera utifrån norm är en grov förenkling. Normskaparens ansvar går förlorat och författarna till denna studie tror att det leder till ett samhälle där avvikarna ska "botas" istället för att ändra på samhället och synen på vem som har möjlighet att ingå.

Metod

Studien hade för avsikt att studera hur ungdomar skattar sig själva kring PSC samt exkluderande mekanismer, därför valdes en kvantitativ metod. Vald metod blir även relevant eftersom studien ville se dessa faktorer på gruppnivå samt jämföra olika grupper mot varandra. Individens enskilda tankar och analys av individuella svar blev därför irrelevanta utifrån studiens syfte och uteslöts medvetet i studien. Ytterligare ett skäl till vald metod handlar om generaliserbarheten i resultatet. Studien kan därigenom fungera som ett referensmaterial för läsaren att applicera och problematisera på studier med liknade urval.

Urvalsprocess

Studien hämtade sitt empiriska datamaterial genom en enkätundersökning i ett utsatt område. Ett utsatt område var enligt Nationella operativa avdelningen (2017) en avgränsad geografisk plats där invånarna hade en låg socioekonomisk status och kriminaliteten inverkade på området. Viljan att anmäla brott och vara rättssamhället behjälplig var låg och läget var allvarligt (ibid.).

Enkäten besvarades av 43 stycken elever i årskurs nio på en skola lokaliserad inom ett utsatt område. Urvalet begränsades till niondeklassare eftersom de är 15 år eller äldre och kan besvara enkät utan målsmans godkännande. Det var även viktigt att fånga upp både killar och tjejer vilket gjorde att en skolklass var ett bra val. Studiens författare var medvetna om att i Sverige rådde det fria skolval och att eleverna därmed inte garanterat bodde inom det specifika geografiska området. Författarna till denna studien såg dock den sannolikheten som låg, att någon elev och dennes föräldrar sökte sig till en skola i ett utsatt område.

Ett tiotal skolor i flera delar av landet kontaktades via mail och/eller telefon. Tre skolor återkopplade varav två av dessa förklarade intresse för att delta i studien. På så sätt har slumpen avgjort vilket urval som till slut deltog i enkäten. Slumpmässigt urval gjorde det representativt och ökade generaliserbarheten (Bryman, 1997). Den skola vars material som ligger till grund för resultatet låg i ett utsatt område där 43 deltagare besvarade enkäten. Den andra skolan som var tilltänkt att delta fanns i ett särskilt utsatt område i en storstad. Denna skola ställde dock in vårt besök vid två olika tillfällen med kort varsel, därigenom hade vi givet den tidsplan som fanns inte möjlighet att ytterligare flytta fram och planera ett nytt besök. Därför fick denna skola lämnas utanför uppsatsen. Studiens generaliserbarhet hade ökat om antalet deltagare varit fler. Även möjligheten att jämföra särskilt utsatt och utsatt område mot varandra hade troligen

bidragit till fler intressanta aspekter att analysera. Enligt personal som tog emot oss på den deltagande skolan hade 100% av eleverna invandrarbakgrund och ingen av eleverna kom från någon annan del av staden än det aktuella utsatta området.

Enkätkonstruktion

Deskriptiva frågor

Frågebatteriet i enkäten var uppbyggd i tre delar där första delen var de deskriptiva. Sammantaget rymde enkäten 6 deskriptiva frågor rörande kön, ålder, tid bosatt i området, sysselsättning föräldrar/vårdnadshavare, boendesituation samt modersmål. Syftet med studiens deskriptiva frågor var att i metod kunna skapa jämförelsegrupper att analysera.

PSC frågor

För att mäta deltagarnas känsla av samhörighet användes PSC Index 2 (SCI-2) (Chavis, Lee, & Acosta, 2008); ett mätinstrument som består av 24 frågor/påståenden som mäter individens känsla av tillhörighet uppdelat på 4 dimensioner/delar av samhörighet; Medlemskap, Inflytande, Integration och behovstillfredsställelse samt Delade känslomässiga band. Instrumentet består av påståenden som besvaras på en 5-poängs likertskala. Exempelvis: Att tillhöra mitt område och den gemenskap som finns här får mig att må bra, 1=Inte alls, 2=Lite grann, 3= Varken eller, 4=Ganska bra och 5=Helt och hållet. Sammanslaget erhöll skalan med alla 24 frågor ett alpha på .91 vilket visar på mycket god reliabilitet. Alphavärden för delskalorna redovisas nedan.

Medlemskap (11 frågor)	$\alpha=.83$
Inflytande (2 frågor)	$\alpha=.143$
Integration och behovstillfredsställelse (5 frågor)	$\alpha=.804$
Delade känslomässiga band (6 frågor)	$\alpha=.514$

Exkluderingsfrågor

Ytterligare 9 frågor hade för avsikt att mäta vilka exkluderande mekanismer som ungdomarna upplevde i sin vardag kring det rumsliga, politik, ekonomi samt utbildning. Dessa frågor grundade sig på Dahlstedt & Ekholms (2018) kapitel kring exkludering och dess mekanismer med inspiration från enskilda enkätundersökningar som fanns tillgängliga på internet. Olika enkäter kring ekonomi, utbildning och politik lästes och frågor som passade ungdomar samt vårt syfte valdes ut för att bilda frågor om exkluderingsmekanismer. Instrumentet består av

påståenden som besvaras på en 5-poängs likertskala. Exempelvis: *Jag tror att skolan kan hjälpa mig nå mina drömmar*, 1=Inte alls, 2=Lite grann, 3=Varken eller, 4=Ganska bra och 5=Helt och hållet. Sammantaget erhöll skalan med samtliga 9 frågor ett alpha på .909 vilket visar på mycket god reliabilitet. Alphavärden för delskalorna redovisas nedan.

Rumslig (22 PSC frågor)	$\alpha=.91$
Ekonomisk (3 frågor)	$\alpha=.836$
Utbildning (4 frågor)	$\alpha=.814$
Politisk (2 frågor)	$\alpha=.49$

Uppdelningen mellan PSC och exkluderingsfrågorna syntes inte tydligt i enkäten vilket var ett medvetet val. PSC frågorna tolkades och översattes från engelska till svenska med en ambition att vara så noggranna som möjligt för att inte förlora innebörden i ursprungsfrågorna. Det höga alfavärdet bidrog till att vi lyckades fånga upp PSC genom endast ett tjugotal frågor. Enkätens omfattning passade målgruppen väl, efter samråd med studierektor ansågs antalet frågor vara rimligt givet elevernas språkförståelse, läs och skrivkunskap, samt den tid vi fått till vårt förfogande (cirka 20 minuter). Ursprungligen innehöll enkäten över 60 frågor men efter studierektorns rekommendation att minska antalet blev det till slut den enkäten som finns bifogad.

Enkätens (denna studies mätinstrument) höga alfavärden visar på hög validitet och reliabilitet eftersom det bevisar att frågorna mätte det de var avsedda att mäta. PSC frågorna hämtades ur ett validerat verktyg och frågorna som var avsedda att fånga upp exkluderande mekanismer fick även de högt alfavärde. Valet att använda ett validerat verktyg samt frågor med högt alfavärde borgar för god validitet. Genom detta ges materialet en viss reliabilitet, det vill säga att om samma studie skulle genomföras med vårt verktyg på samma målgrupp skulle utfallet bli likande, resultatet får viss generaliserbarhet.

Deskriptiva data

Enkäten besvarades av 43 stycken niondeklassare. Fördelningen mellan kön blev 60,5 % män (26 stycken) respektive 39,5 % (17 stycken) kvinnor. Åldersspannet på de svarande sträckte sig mellan 15–17 år. Deltagarna ombads besvara hur länge de varit bosatta i området och där fördelade sig svaren enligt följande; 58,1% av deltagarna hade flyttat in till området de senaste

fem åren, resterande 41,9% hade varit bosatta i området i mer än fem år. Av dessa hade 18,6% varit bosatta under hela sitt liv. Sysselsättning bland ungdomarnas föräldrar/vårdnadshavare fördelade sig enligt följande; Papporna arbetade i högre grad heltid (39,5%) jämfört med mammorna (20,9%). Vidare kunde vi se att ungdomarnas mammor i högre grad studerade (20,9%) i jämförelse med papporna (9,3%). Antalet föräldrar som vid tillfället för enkätens genomförande var arbetsökande var 32,6% där mammorna stod för 18,6% och papporna för 14,0%. De flesta av ungdomarna bodde med båda sina föräldrar (58,1%). 23,3% angav att de bodde mest med mamma och endast 4,7% bodde mest med pappa. Av enkätens samtliga svarande hade 86% angett att de inte hade svenska som modersmål.

Via studiens deskriptiva data tilläts författarna till denna studie skapa jämförelsegrupper som kunde analyseras gentemot varandra enligt följande uppdelning; *Kön* (man/kvinna), *Boendeform* (bodde med båda föräldrar/ de som inte bodde med båda sina föräldrar), *Tid bosatt i området* (0–5 år /5-hela livet) samt *Sysselsättning föräldrar/vårdnadshavare*. Uppdelningen i sysselsättningsgruppen delades upp med målet att skapa ett ekonomiskt index som var tänkt att ge en övergripande indikation på familjens ekonomiska situation. Gruppen rangordnades efter numeriska värden där heltidsarbete gavs 2 poäng, övriga alternativ i enkäten gav 1 poäng. Med hjälp av denna uppdelning fick vi följande resultat.

Ungdomar helt utan heltidsarbetande föräldrar/vårdnadshavare blev 7,7% av urvalet.

Ungdomar där en förälder/vårdnadshavare var heltidsarbetande eller där båda föräldrarna/vårdnadshavare fanns bland de övriga alternativen i enkäten, gav 38,5%.

En grupp representerades av en heltidsarbetande förälder/vårdnadshavare och en i den övriga sysselsättningsgraden som gav 23,1% av deltagarna.

I Sista gruppen ingick de som hade samtliga föräldrar/vårdnadshavare i heltidsarbete, 15,4%.

De som inte visste eller valde att inte svara var 15,4%. Denna grupp behandlades som missing data och plockades bort ur analysen.

Studien kom i resultatet att redovisa deltagarna som helhet samt att lyfta fram de jämförelsegrupper som svarade an till studiens syfte.

Etik

Enkäten inleddes med viktig och nödvändig information ur ett etiskt perspektiv (se bilaga 2). De etiska delarna i den texten tog vi även muntligt med eleverna innan de började svara på enkäten. Det fanns också möjlighet att ”riva ur” informationsbladet ur enkäten för att ta med och läsa i lugn och ro efteråt.

Ifyllda enkäter fick elever lägga i ett kuvert utan någon möjlighet att kunna koppla enkät och kuvert till enskild person. Enkäten besvarades enskilt i lugn och ro i ett klassrum utan att eleverna blev påverkade av varandra. Författarna till denna studie fanns närvarande i klassrummet. Kuverten lades i en gemensam hög efter enkätundersökningen på skolan. Vid inmatning i SPSS numrerades enkäterna för att möjliggöra att gå tillbaka till rätt ursprungsenkät om det skulle krävas under analysarbetet. Insamlade enkäter och dess data användes endast i den här uppsatsen, och har genom hela processen endast hanterats av författarna till uppsatsen samt handledare. När uppsatsen eventuellt godkänns kommer enkäterna att förstöras.

I och med att studierektorn påverkade enkätens utformning gjordes en etisk bedömning om hur det kom att påverka studien. Studierektorns inverkan på enkäten handlade endast om antalet frågor, inte om vilka frågor enkäten fick innehålla. Författarna till denna studie ansåg att det ökade validiteten och reliabiliteten eftersom enkäten blev mer anpassad till målgruppen och den tid som stod till förfogande. Enkätstudien hade få missing values som tyder på en välanpassad enkät.

Resultat och analys

Resultatet kring PSC bland deltagarna visade ett medelvärde på 3,25 med en standardavvikelse på ,745 skalsteg. Den deltagare som hade högst PSC-värde hade 4,68 och den som hade lägst låg på 1,95 på en femgradig skala.

När det gällde känslan av exkluderande mekanismer syntes ett högt medelvärde på 4,02 som tydde på att deltagarna inte kände av exkluderande mekanismer i någon högre utsträckning. Deltagaren som kände sig mest exkluderad enligt de fyra uppmätta mekanismer skattade sig kring ett värde på 2,44. Den som upplevde sig minst exkluderad skattade sig 5,0 på en femgradig skala. I tabell 1. presenteras hur ungdomarna skattar sig kring de exkluderande

mekanismerna. Höga värden indikerar låg känsla av exkludering och vice versa. Syftet med analysen i tabell 1. var att synliggöra i vilken grad deltagarna känner av exkluderande mekanismer. Den ekonomiska delskalan utmärker sig i positiv mening där resultatet visar lägst exkluderande mekanismer.

Tabell 1. Medelvärden: Exkluderande mekanismer

	Fråga	M (sd)
Exkludering*		4,02 (.75)
<i>Politisk*</i>	Politikerna i min stad har mitt områdes bästa i tankarna när de tar beslut	3.13 (1.26)
	Polisen i mitt område vill invånarnas bästa	3.65 (1.23)
<i>Utbildning*</i>	Jag trivs bra i min skola	4.26 (.98)
	Jag lär mig saker i skolan	4.16 (1.00)
	Jag kan koncentrera mig i skolan	3.77 (1.09)
	Jag tror att skolan kan hjälpa mig nå mina drömmar	4.16 (1.23)
<i>Ekonomi*</i>	Jag har tillräckligt med pengar för att kunna göra samma saker som mina kompisar	4.33 (.92)
	Jag har oftast pengar till mina fritidsintressen	4.33 (.92)
	Jag har pengar att köpa liknande kläder och mobiltelefoner som mina kompisar	4.21 (1.17)
<i>Rumslig (PSC)* **</i>	När jag får problem kan jag prata om det med människor i mitt område	3.30 (1.49)
	Jag bryr mig om vad andra i mitt område tänker om mig	2.98 (1.42)
	Det är viktigt för mig att vara en del av gemenskapen i området som jag bor i	3.30 (1.19)

*n varierar mellan 38-43 pga missing values

** axplock ur PSC frågorna som ett exempel för hur studien mätte rumsliga mekanismer.

Författarna till denna studie var intresserade av att se om det fanns ett samband mellan PSC och exkludering och dess delskalor, därför gjordes i tabell 2. ett korrelationstest. Tabellen visar de tillfällen där PSC korrelerade med exkluderande mekanismer på delskalenivå. Tabellen visar att PSC korrelerar med en minskad känsla av politisk exkludering. Det samma gällde kategorin *inflytande* där en högre grad av upplevt inflytande korrelerar med en minskad känsla av politisk exkludering. Vidare kan resultat visa att det finns ett samband mellan hög grad av *behovstillfredsställelse* samt minskad känslan av exkludering kring utbildning. Slutligen visar tabell 2. att de som skattade sig högt på *delade känslomässiga band* kände sig inte exkluderade, varken generellt eller på delskalenivåerna politik samt utbildning.

Tabell 2. Pearsons korrelation PSC- Exkludering ($n=43$)

	Exkludering	Ex. Politik	Ex. Utb.
PSC	-	.319*	
<i>Inflytande</i>		.374*	
<i>Behovtillfreds.</i>			.343*
<i>Känsl. band</i>	.347*	.415**	.327*

* $p < .05$, ** $p < .01$

Analys oberoende t-tester

Följande oberoende t-tester gjordes med syftet att se skillnader mellan de jämförelsegrupper studien skapade i metoden via sina deskriptiva frågor. Någon uppmätt skillnad mellan könen gällande PSC som ett samlat mått gick inte att finna i resultatet. Däremot visade resultatet att på delskalenivå fanns en signifikant skillnad mellan män och kvinnor vad gäller känslan av medlemskap. Kvinnorna skattade en lägre PSC inom delskalan medlemskap (se tabell 3.). Däremot visar tabellen att kvinnorna hade en starkare tro på framtiden och trivsel i området än männen (se tabell 3.).

Tabell 3. t- test medlemskap och framtidstro mellan män och kvinnor

	Kvinnor	Män	<i>t</i>	<i>df</i>
Människor i området har liknande mål, prioriteringar och behov	2.2 (1.32)	3.12 (1.28)	2.19*	39
Jag kan lita på människor här i området	2.29 (1.10)	3.54 (1.30)	3.24*	41
Jag känner igen de flesta människor i mitt område	2.76 (1.25)	3.96 (1.04)	3.40**	41
De flesta människor i mitt område känner mig	2.35 (1.32)	3.68 (1.18)	3.41**	40
Jag tänker på områdets rykte och anstränger mig därför för områdets bästa	3.00 (1.41)	3.88 (.95)	2.43*	40

Jag tror att jag kommer trivas här i framtiden	3.94 (.90)	3.08 (1.44)	-2.43*	40.1
Jag tror att mitt område har en ljus framtid	3.94 (.83)	3.00 (1.26)	-2.71*	41

---

* $p < .05$, ** $p < .01$, *** $p < .001$

Det fanns i studiens data ingen signifikant skillnad på hur män och kvinnor i studien kände av exkluderande mekanismer, varken när de fyra exkluderande mekanismerna mättes som samlat mått eller uppdelade var för sig på delskalenivå.

Studien fann vid oberoende t-tester mellan boendeform, ekonomisk status, samt den tid deltagarna varit bosatt i området inga signifikanta samband varken generellt eller på delskalenivå.

Analys av enskilda Items

Frågan gällande ungdomarnas attityder till polisen valdes ut mot bakgrund av att den ligger till grund för såväl vårt val av område (Nationella operativa avdelningen, 2017) samt belyser den diskussion som förs i inledningen av denna studie.

Polisen i mitt område vill invånarnas bästa

Inte alls Lite grann Varken eller Ganska bra Helt och hållet

60,4% av deltagarna svarade: Stämmer ganska bra- stämmer helt och hållet. 18,6% angav i spannet: Stämmer inte alls- stämmer lite grann. Ingen signifikant skillnad fanns varken mellan könen eller tid bosatt i området. Frågan innehöll inga missing values.

Diskussion

Författarna till studien presenterar de resultat som analyserats fram samt löpande diskuterar vilka begränsningar samt förtjänster studiens resultat kan innebära för socialpedagogiskt arbete med målgruppen. Studien vände sig direkt till målgruppen som författarna till denna studie intresserade sig för. Således var det ungdomarnas röster som genomgående presenterades i studien, deras svar låg till grund för analys, resultat och diskussion. Författarna till denna studie kom på så sätt nära individen som enligt Berglund (2000) är en förutsättning för socialpedagogiskt förhållningsätt. Författaren belyser vikten av medinflytande i individers problemlösning, att det bidrar till att bryta negativa mönster och istället lyfter fram positiva processer. Inflytande i processer ökar möjligheten till kunskap och har som mål att skapa

kompetenta medvetna aktörer (ibid.). För studien blev det relevant att belysa vilka tillgångar samt svårigheter ungdomarna upplevde. Resultatet kan vidare fungera som underlag vid målmedvetet förändringsarbete på mesonivå, med avsikt att förbättra livet för problemdrabbade grupper av människor (Eriksson & Markström, 2012). Genom att läsa resultatet kan en socialpedagog eller annan socialt engagerad ges en fingervisning om gruppens attityder och intressen om företeelser i sin vardag. Exempelvis kan i framtiden ett mobiliserande arbete inledas med avsikt att öka känslan av trygghet för tjejerna i området samt stärka deras känsla av gemenskap. Studien påvisade även vikten av att idrottsanläggningar och föreningsliv fanns representerade i området, för att nå de unga killar som satte värde på den gemenskap som det genererar. I samtal med personal på skolan framkom att exempelvis fotbollsklubben i området erbjöd en arena där ungdomarna självmant valde att ingå. Vilket i sin tur erbjöd ett tillfälle för vuxna att fungera som mentorer och positiva förebilder (Morgan , 2013). Studiens resultat synliggjorde en möjlighet för prosociala nätverk och vuxna att vända sig till tonårstjejer i området med intentionen att skapa forum som främjar deras deltagande i strukturerade aktiviteter. Med en positiv känsla för området som följd. Genom att belysa de positiva aspekter av gemenskap som studien uppvisade kan ungdomarna få en möjlighet att växa, få erfarenheter och kunskap via sociala kontakter med andra (Morgan , 2013). Förhoppningen var att studien skulle väcka frågor samt inspirera till vidare diskussion och forskning. Däremot fångade studien inte upp frågor som rör eventuella önskningar och drömmar om en annan typ av gemenskap i direkt mening. Studien saknar uttömmande frågor om framtid och drömmar och kartlägger endast aktuell PSC.

Studien genomfördes i en medelstor stad i ett utsatt område i Sverige och visar upp ett relativt balanserat resultat kring känslan av gemenskap. Resultatet visar även att deltagarna inte alls upplever sig exkluderande utan svaren visar snarare på att målgruppen upplever sig inkluderade, utifrån studiens sätt att mäta. Således stämmer studiens resultat inte överens med den mediala bild som exemplifieras i inledningen. Författarna till denna studien kan inte utläsa attityder i de svar vi analyserat som pekar på att ungdomarna i någon högre grad visade en vilja att mobilisera sig och exempelvis kasta sten på polisen som Kärholm (2017) artikel varnade för. Ungdomarna skulle nog heller inte ställa sig bakom Boyacioglus (2017) romantiserande beskrivning av förorten som en miljö där alla känner alla. En plats med stark gemenskap där alla med vänliga tillrop hälsar på varandra genom ett gemensamt symbolsystem som alla känner till. Frågan som snarare borde ställas är vilket ansvar som media och allmänheten har när vi konsumerar nyheter och rapporter samt debatterar förort, kultur och gängbildning.

Belysas borde vikten av att inte generalisera i dessa frågor för att inte tillskriva ”dem” egenskaper de inte själva känns vid. Frågan är hur många lösnummer som skulle säljas kring ett presenterat medelvärde på 3,25 angående PSC? Där det står att läsa: I orten råder ”mellanmjölk” i frågor om exkludering och gemenskap.

Förtjänstfullt för denna studie hade varit att få med ett större antal deltagare samt fler jämförelsegrupper. Detta för att på sätt kunna jämföra studiens utsatta område med särskilt utsatta- samt resursstarka områden. Ett större antal deltagare hade ökat generaliserbarheten samt gett studien en ytterligare dimension.

PSC

Studiens resultat kring PSC visade ett skattat värde på 3.25 på en femgradig skala. Vilket kan förklaras som att ungdomarna varken kände en starkt eller svag känsla av gemenskap totalt sett. En förklaringsmodell till resultatet kunde vara det som Obst & White (2007) fann i sin forskning. Nämligen att PSC ökar i paritet med i vilken utsträckning individen tillåst välja vilka som skall ingå i gemenskapen. Således antogs att ungdomarna i vår studie befann sig inom en rad gemenskaper som på ett eller annat sätt är villkorade utanför deras egen kontroll, så som skola, familj, området de bor inom etcetera. En framtida studie som låter ungdomarna skatta sig kring gemenskaper som de själva valt att ingå i, exempelvis kompisgänget eller föreningsliv skulle i så fall innebära högre värden av PSC enligt Obst & White (2007).

Enligt en idrottslärare på skolan där enkäten besvarades var merparten av killar engagerade i och intresserade av fotboll. Under idrottslektionerna fick läraren använda fotboll som en motivator för att eleverna skulle delta i andra delar av den obligatoriska idrottsundervisningen. ”Om ni väljer att delta på simundervisning så kan vi spela fotboll sista delen av lektionen”. Albanesi, Cicognani, & Zani (2007); Mannarini, Rochira, & Taló (2014); Brodsky, O´Campo, & Aronson (1999) fann i sin forskning att PSC ökar om ungdomar tillåts delta i strukturerade aktiviteter och engagera sig i samhällsfrågor. I denna studie uppmättes inga förhöjda värden av PSC på gruppen som helhet. Däremot i tabell 3. kunde studien uppvisa skillnader mellan könen där killarna skattade sig ett helt skalsteg högre än tjejerna på vissa delar av medlemskap på item nivå. Killarna skattar sig även högre än det samlade PSC värdet på 3.25 vad gäller medlemskapsfrågorna. Frågorna som rör att känna igen och bli igenkänd av andra uppvisade studiens störst skillnad mellan killar och tjejer samt från det generella PSC värdet. En förklaringsmodell till detta kunde vara i enlighet med vad idrottsläraren nämner. Merparten av killarna i området var engagerade i den lokala fotbollsklubben som var lokaliserad i

närområdet. Deras engagemang i fritidssysselsättning låg i linje med det resultat som forskarna Albanesi, Cicognani, & Zani (2007) nämner. Forskarna fann stöd för att människor som ingår i strukturerade aktiviteter så som engagemang inom olika idrottsklubbar bidrar till ökad känsla av samhörighet (Albanesi, Cicognani, & Zani, 2007). Vidare kunde studien i tabell 3. uppvisa att tjejerna i studien hade en högre grad av positiv tro på framtiden för såväl området som helhet samt sitt personliga välbefinnande. Detta ligger i linje med det resultat som Skjaeveland, Gilding, & Madand (1996) fann i sin studie att kvinnor visar en högre grad av PSC än män. Varför denna skillnad fanns mellan könen i tron på framtiden kunde inte förklaras inom ramen för denna studiens material. Det är dock ett intressant resultat som öppnar upp för en möjlighet att ställa ytterligare frågor rörande ämnet i framtida studier, eller som stöd för sociala insatser inom skola och fritid.

Skjaeveland, Gilding, & Madand (1996); Prezza, Amici, Roberti, & Tedeschi (2001) fastslog i sin forskning att den tid som individen varit bosatt i området påverkade PSC i en positiv riktning. Pretty, Conroy, Dugay, Fowler, & Williams (1996) visade att resultatet även gällde ungdomar. Således borde de som varit bosatta i området känna en högre grad av PSC. Denna studie fann inga sådana signifikanta samband mellan de jämförda grupperna, bosatt 0–5 år (58,1%) samt 5-hela livet (41,9%). Då jämförelsegrupperna i denna analys var jämt fördelade och enligt ovan resultat kunde inte resultatet bekräfta något sådant samband.

I enlighet med vad Pretty, Conroy, Dugay, Fowler, & Williams (1996); Albanesi, Cicognani, & Zani (2007) fann i sin forskning kunde denna studien inte heller påvisa några skillnader mellan könen när det kom till känslan av välmående, så som lycka, minskad oro och förmågan att hantera problem. Studiens indikatorer på välmående var de frågor som handlade om exkludering. Resultatet visade att ungdomarna trivdes i skolan samt sitt område, och upplevde inga nämnvärda ekonomiska begränsningar i sin vardag (se tabell 1.).

Studien kunde inte se att ungdomarna aktivt tog avstånd från gemenskapen eller uppfattade den som problematisk. Studien visade att ungdomarna skattade sin känsla av PSC kring ett medelvärde på 3,25 samt skattar sig 4.02 gällande exkluderande mekanismer. Exkludering mättes omvänt där 1 stod för lågt värde, det vill säga en stark känsla av exkludering och där 5 representerade svag känsla av exkludering. Inom ramen för denna studiens resultat kan författarna inte säga någonting om hur föräldrar och andra vuxna i ungdomarnas vardagsliv agerar kring det som Brodsky (1996) nämner som avståndstagande från PSC, samt dess negativa konsekvenser för lokalsamhället. Brodsky, O'Campo, & Aronson (1999) paradox

kring PSC innebär att om invånarna i det utsatta områden har en positiv PSC kan detta leda till negativa konsekvenser för ungdomarna. Materialet uppvisar ingen medvetenhet kring det som enligt Brodsky (1996); Brodsky , O´ Campo , & Aronson (1999) klassar som resurssvaga och oorganiserade bostadsområden. Hade studiens resultat legat i linje med den typen av forskning så hade sannolikt studiens PSC värde varit lägre, där ungdomarna distanserat sig och tagit avstånd från områdets gemenskap.

Exkludering

Denna studien fann att 86% av ungdomarna hade annat modersmål än svenska. Vilket Andersson (2008) skulle benämna som segregationsgenererande processer. Vidare fann studien att ungdomarna inte uppvisade någon avsaknad av trygghet och tillit till den rumsliga gemenskapen. Dahlstedt & Ekholm (2018) hävdade att resurssvaga områden påvisade sådana tendenser, där låg tillit dominerade. Däremot visade resultatet att tjejerna förhöll sig en aning mer skeptiska och avståndstagande till gemenskapen än vad killarna gjorde (se tabell 3). Inom ramen för materialet gick det däremot inte belägga vad som gör att tjejerna skattade sig lägre. Dahlstedt & Ekholm (2018); Brottsförebyggande rådet (2017) fann att kvinnor i högre grad kände oro inför misshandel och överfall när det rörde sig i området. Detta torde resultera i en lägre grad av tilltro till människor i omgivningen (Se tabell 3, fråga om tillit). Som tidigare nämnts krävs att ytterligare frågor ställs till målgruppen för att utröna vad skillnaden beror på. Brottsförebyggande rådet (2017) visade i sin rapport att invånare i utsatta områden hade ett lågt förtroende för polis och rättsväsende. Detta talar emot studiens resultat där ungdomarna skattade ett högt förtroende för polisen i området.

Rädda Barnen (2015) visade i sin rapport att ungdomar med utländsk bakgrund i större utsträckning levde i barnfattigdom och under ekonomiskt knappa förhållanden. Resultatet i denna studien blir motsägelsefull eftersom ungdomarna inte upplevde sig vara ekonomiskt utsatta. Den ekonomiska utsatthet som Rädda barnen presenterade gjorde sig inte gällande bland deltagande ungdomar (se tabell 2. kategori *Ekonomi*).

Så som enkäten är konstruerad, samt givet målgruppen författarna valt att studera, erbjuder resultatet inga möjligheter att kartlägga familjens reella hushållsekonomi. Däremot visade resultatet att de ungdomar som hade föräldrar/vårdnadshavare som heltidsarbetande var 18%. Resultatet ligger i linjen med de konsekvenser som Pettersson (2014); Hedberg & Tammaru (2013); Hedberg (2009) påvisar i sin forskning kring den höga arbetslöshet som råder i dessa områden.

Homogeniseringen inom skolan (Dahlstedt & Trumberg, 2017) samt hög koncentration av nyanlända (Skolverket, 2006) kunde denna studien påvisa genom modersmålsfrågan (86%). Däremot hade studien behövt ställa mer uttömde frågor om etnicitet och kulturell bakgrund för att på ett mer djuplodat sätt kunna säga någonting om homogeniseringen i skolan. Studien kunde inte redovisa några uppgifter om elevernas skolprestation kopplat till socioekonomisk utsatthet enligt vad Benner & Wang (2014) fann i sin forskning. Däremot visade resultatet att eleverna trivdes i skolan samt upplevde att de lärde sig saker vilket i högre grad stämde överens med det Benner & Wangs (2014) presenterade i sin forskning om att homogena skolor bidrog till elever med en positivare bild av skolan.

Enligt Dahlstedt & Ekholm (2018) samt SCB (2015) var valdeltagande i resurssvaga områden lägre än genomsnittet i Sverige. Kring politisk exkludering lämnar studien en del övrigt att önska. Främst på grund av de fåtalet frågor kring politik som ställdes samt det låga alfavärdet på den politiska delskalan som detta genererade. Därför var det svårt att diskutera ungdomarnas relation till samhället och politik samt generaliserbarheten i nämnd kategori. Däremot kunde frågan om attityder till polisen analyseras på item nivå och gav en indikation på hur målgruppen såg på representanter för samhället (se analysdelen av enskilt item). Ungdomarna uppgav att de litade på polisen i området vilket borde bidra till en minskad känsla av politisk exkludering. Det kunde antas att polisen i sin roll i området verkade som en tydlig samhällsaktör som ungdomarna hade en relation till och kände förtroende för.

Litteraturförteckning

- Albanesi, C., Cicognani, E., & Zani, B. (2007). Sense of Community, Civic Engagement and Social Well-being in Italian Adolescents. *Journal of Community & Applied Social Psychology*, ss. 387-406.
- Andersson, R. (2008). Skapandet av svenskglea bostadsområden. i L. Magnusson Turner (Red.), *Den delade staden* (2:a upplagan uppl., ss. 119-160). Umeå: Boréa.
- Beach, D., & Sernhede, O. (den 9 Mars 2011). From learning to labour to learning for marginality: school segregation and marginalization in Swedish suburbs. *British Journal of Sociology of Education*, ss. 257-274.
- Becker, H. (1963). *Outsiders: studies in the sociology of deviance*. London: Free Press of Glencoe.
- Benner, A., & Wang, Y. (2014). Demographic Marginalization, Social Integration, and Adolescents' Educational Success. *Journal of Youth and Adolescence*, 43, ss. 1611–1627.
- Berglund, S.-A. (2000). *Socialpedagogik i goda möten skapas goda skäl*. Lund: Stundtlitteratur AB.
- Boyacioglu, D. (den 24 07 2017). *Expressen*. (I. Ölmedal , Redaktör) Hämtat från Expressen.se: <https://www.expressen.se/kultur/ide/fran-en-blaljusbroder-till-en-annan/>
- Brodsky, A. (den 1 10 1996). Resilient Single Mothers in Risky Neighborhoods: Negative Psychological Sense of Community. *Journal of Community Psychology*, 24(4), ss. 311-438.
- Brodsky , A., O´ Campo , P., & Aronson , R. (1999). PSOC in Community Context, Multi-Level Correlates Of a Measure of Psychological Sense of Community in Low-Income, Urban Neighborhoods . *Journal of Community Psychology* , 27, ss. 659-679.
- Brottsförebyggande rådet. (2017). *Utvecklingen i socialt utsatta områden i urban miljö: Analys utifrån Nationella trygghetsundersökningen*. Stockholm: Brottsförebyggande rådet.
- Bryman, A. (1997). *Kvantitet och kvalitet i samhällsvetenskaplig forskning*. (B. Nilsson, Övers.) Lund: Studentlitteratur.

- Chavis, D.M., Lee, K.S., & Acosta, J.D. (2008). *The sense of community (SCI) revised: The reliability and validity of the SCI-2*. Paper presented at the 2nd International Community Psychology Conference, Lisboa, Portugal
- Dahlstedt, M., & Ekholm, D. (2018). Den social exkluderingens mekanismer. i M. Dahlstedt (Red.), *Förortsdrömmar - Ungdomar, utamförskap och viljan till inkludering*. Linköping: Linköpings University, Sweden.
- Dahlstedt, M., & Trumberg, A. (2017). Towards a new education regime: The neo-liberal turn in Swedish education policy* Magnus Dahlstedt and Anders Trumberg. i A. Ålund, C.-U. Schierup, & A. Neergaard (Red.), *Reimagineering the Nation: Essays on 21 Century Sweden* (ss. 190-208). Frankfurt am Main: Peter Lang Publishing Group .
- Dahlstedt, M., Rundqvist, M., & Vesterberg, V. (2011). *Medborgarskap, etnicitet, migration*. Linköping: REMESO.
- Danermark, B., Ekstöm, M., Jakobsen, L., & Karlsson, J. C. (2003). *Att förklara samhället* (2:a upplagan uppl.). Lund: Studentlitteratur.
- Ekholm, D. (2017). *Ungas utanförskap i utsatta stadsdelar: En kunskapsöversikt om social exkludering med avseende på socialt medborgarskap och sociala sammanhang*. Linköping: FoU Centrum för vård, omsorg och socialt arbete.
- Eriksson, L. (2013). Mobilisering för kollektiv självutveckling - en teoretisk ram. i L. Eriksson, G. Nilsson, & L. Svensson (Red.), *Gemenskaper: socialpedagogiska perspektiv* (ss. 23-46). Göteborg: Daidalos AB.
- Eriksson, L., & Markström, A.-M. (2012). *Den svårfångade socialpedagogiken*. Lund: Studentlitteratur AB.
- Forkby, T., & Liljeholm Hansson, S. (2011). *Kampen för att bli någon: Bilder av förorten och riskfyllda utvecklingsvägar i Göteborg*. Göteborg: FoU i Väst.
- Freire, P. (1996). *Pedagogy of the oppressed*. London: Penguin Books.
- Glynn, T. (1981). Psychological sense of community, Measurement and Application. *Human relations* , 34(7), ss. 789-818.

- Harvey, S. B., Henderson, M., & Lelliott, P. (2009). Mental health and employment: much work still to be done. *The British Journal of Psychiatry*, 194, 201-203. doi:10.1192/bjp.bp.108.055111
- Hedberg, C. (10 2009). Entrance, Exit and Exclusion: Labour Market Flows of Foreign-born Adults in Swedish 'Divided Cities'. *Urban Studies*, 46(11), ss. 2423-2446.
- Hedberg, C., & Tammaru, T. (05 2013). Neighbourhood Effects' and 'City Effects': The Entry of Newly Arrived Immigrants into the Labour Market. *Urban Studies*, 50(6), ss. 1165-1182.
- Kärrholm, F. (den 23 07 2017). *Förorten behöver försvenskas*. (F. Karén, Redaktör) Hämtat från Svenska Dagbladet: <https://www.svd.se/fororten-behover-forsvenskas>
- Lalander, P., & Johansson, T. (2012). *Ungdomsgrupper i teori och praktik* (4:e upplagan uppl.). Lund: Studentlitteratur .
- Löfvenius, J. (2016). *Stad i samverkan: Stockholms stad och civilsamhället*. Stockholms stad: Kommissionen för ett socialt hållbart Stockholm.
- Madsen, B. (2006). *Socialpedagogik: integration och inklusion i det moderna samhället*. Lund: Studentlitteratur.
- Mannarini, T., Rochira, A., & Taló, C. (08 2014). Negative Psychological Sense of Community: Development of a measure and theoretical implications. *Journal of Community Psychology*, 42(6), ss. 673-688.
- McMillan, D., & Chavis, D. (den 01 01 1986). Sens of community: A Definition and Theory. *Jurnal of Community Psychology* , 14, ss. 6-23.
- McMillan, D. (1996). Sense of Community. *Journal of Community Psychology*, 24(4), ss. 315-325.
- Minoo, A. (2006). Invandraren, "förorten" och maktens rumsliga förankring: Berättelser om vardasrasism. i M. Kamali (Red.), *Den segregerade integrationen: Om social sammanhållning och dess hinder* (ss. 63-90). Stockholm: SOU.
- Moderaterna. (2016). *Sveriges 130 utanförskapsområden, -Så brister jobben, skolan och tryggheten*. Stockholm: Moderaterna .

- Morgan , S. (2013). Social Pedagogy within Key Worker Practice: Community Situated Support for Marginalized Youth. *International Journal of Social Pedagogy*, 2(1), ss. 17-32.
- Nationella operativa avdelningen . (2017). *Utsatta områden - Social ordning, kriminell struktur och utamningar för polisen*. Stockholm: Polisen - Underättelseenheten .
- Niva, E. (den 13 03 2018). *Aftonbladet*. Hämtat från Aftonbladet.se : <https://www.aftonbladet.se/sportbladet/fotboll/a/L0eE61/det-vi-forsoker-gora-ar-betydelsefullt-pa-riktigt--for-hela-staden>
- Obst, P., & White, K. (01 2007). Choosing to belong: The influence of choice on social identification and psychological sense of community. *Journal of Community Psychology* , 35(1), ss. 77-99.
- Petersson, S. (2014). *Utrikes födda på arbetsmarknaden - en forskningsöversikt* . Stockholm: Stockholms univeristet.
- Pierson, J. (2009). *Tackling social exclusion* (2nd edition uppl.). London: Routledge.
- Pretty, G., Andrewes, L., & Collett, C. (10 1994). Exploring Adolescents' Sense of Community and Its Relationship to Loneliness. *Journal of Community Psychology* , 22, ss. 346-358.
- Pretty, G., Conroy, C., Dugay, J., Fowler, K., & Williams, D. (10 1996). Sense of community and its relevance to adolescents of all ages . *Journal of Community Psychology*, 24(4), ss. 365-379.
- Prezza , M., Amici, M., Roberti, T., & Tedeschi, G. (01 2001). Sense of community referred to the whole town: Its relations with neighboring, loneliness, life satisfaction, and area of residence. *Journal of Community Psychology*, 29(1), ss. 29-52.
- Rädda Barnen. (2015). *Barnfattigdom i Sverige, Årsrapport 2015*. Sverige : Rädda Barnen.
- Sarason, S. (1974). *The psychological sense of community: prospects for a community psychology*. San Francisco, California: Jossey-Bass Inc.
- SCB. (2015). *Vilka valde att välja? Deltagandet i valet 2014*. Demokratistatistik rapport 19. Stockholm: SCB.
- Skjaeveland, O., Gilding, T., & Madand, J. (1996). A Multidimensional Measure of Neighboring. *American Journal of Community Psycholog*, 24(3), ss. 413-435.

Skolverket . (2006). *Vad händer med likvärdigheten i svensk skola?: En kvantitativ analys av variation och likvärdighet över tid*. Stockholm: Skolverket.

Socialstyrelsen. (2015). *Grundbok i BBIC: Barns behov i centrum*. Falun: Edita Bobergs .

SVT Nyheter . (den 24 03 2018). www.svt.se. Hämtat från www.svt.se/nyheter:
<https://www.svt.se/nyheter/lokalt/vast/skolelever-i-bergsjon-nekas-praktikplatser-larare-larmar>

Trondman, M. (2003). *Kloka möten : om den praktiska konsten att bemöta barn och ungdomar*. Lund: Studentlitteratur.

Ungdomsstyrelsen. (2008). *Fokus08: En analys av ungas utanförskap*. Stockholm: Ungdomsstyrelsens skrifter.

Bilagor

Bilaga 1 Informationsmail

Hej NN vi vänder oss till dig i egenskap av kurator/ rektor.

Vi är två studenter på Högskolan Väst som skriver kandidatuppsats inom Socialpedagogik. Vi är intresserade av att genomföra en enkätstudie med ungdomar i nionde klass i ”utsatta områden” (enligt polisens definition). Vår undran är om du har möjlighet att vara behjälplig gällande hur vi kan gå tillväga för att genomföra studien? Vår önskan/tanke är träffa niondeklassare under vecka 16-17 under någon lektion, mentorstid (eller annat forum) för att genomföra enkätstudien, vi beräknar att enkäten tar max 30 minuter för eleverna att fylla i.

Syftet med vår studie är att belysa ungdomarnas perspektiv på gemenskap i sitt närområde. Senast i dagarna rapporterade SVT nyheter om det skillnadsskapande som råder i Göteborg.

<https://www.svt.se/nyheter/lokalt/vast/skolelever-i-bergsjon-nekas-praktikplatser-larare-larmar>

Vilka möjligheter och hinder finns kring våra centralbegrepp Gemenskap samt Exkludering.

Enkätfrågorna är i dagsläget under konstruktion men kan vid färdigställande skickas till dig för granskning men vi önskar att de inte lämnas vidare till eleverna i förväg.

Anledningen till att vi behöver använda undervisningstid samt urvalet (niondeklassare) är för att överbrygga problematiken med att samtliga deltagare behöver vara över 15 år för att få delta utan målsmans tillstånd.

Självklart får ni om intresse finns ta del av vår studie när den är färdig. Vi har stor förståelse för att skolans tid är värdefull och begränsad, men tillgången till fältet är avgörande för vår studie och hoppas därför på ett gott samarbete.

Tack på förhand,

Joakim Jonsson och Markus Norberger

Studenter på Socialpedagogiska programmet Högskolan Väst

Bilaga 2 Informationsbrev

Studien vill titta på den gemenskap ungdomar känner i sitt område.

Hej! Vi heter Joakim Jonsson och Markus Norberger och är studenter på Socialpedagogiska programmet vid Högskolan Väst i Trollhättan. Vi läser nu sista terminen och ska skriva vårt examensarbete på grundnivå och behöver er hjälp genom att du besvarar frågor i en enkät som tar ca. 15 minuter. Efter du besvarat enkäten lägger du formuläret i kuvertet och lämnar till lärare eller högskolestudent. Tack på förhand!

Syftet med studien är att fånga upp den känsla av gemenskap ungdomar i utsatta områden känner idag. Den kommer även undersöka den gemenskap i det idealområdet som ungdomar önskar sig och hur nära eller långt ifrån den ligger deras aktuella situation. Studien vill även se hur starkt ungdomar upplever exkludering från andra gemenskaper och geografiska områden.

Studien vänder sig till ungdomar i utsatta områden enligt polisens definition. Det är en enkätstudie som kommer att genomföras under våren 2018. Enkäten berör din upplevelse kring gemenskap i ditt område och dina tankar om hur ditt drömområde skulle se ut. Den kommer också undersöka om du upplever exkludering från andra gemenskaper och områden du eventuellt önskar tillhöra.

Enkät och kuvert innehåller inget som kan kopplas till den som svarat på enkäten. Du ska INTE skriva namn eller något som kan riskera att någon kan identifiera dig till dokumentet. Enkäterna kommer att behandlas på ett säkert sätt och förvaras inlåsta så endast behöriga har tillgång till dem. Enkäterna kommer bara användas till den här studien och till det syfte vi angivit. När Examensarbetet är klart och godkänt kommer enkäterna att förstöras.

Studien redovisas på gruppnivå vilket innebär att ingen individ riskerar att kunna identifieras. Resultatet i form av en uppsats kommer att behandlas och examineras på ett seminarie i slutet av maj 2018. Studien kommer även att laddas upp i en databas med andra examensarbeten för allmänheten att läsa. Du kommer att få möjligheten att ta del av uppsatsen genom att en kopia skickas till din mentor/lärare som sedan ger dig tillgång till den om du önskar.

Att delta i studien är helt frivilligt och du kan när som helst avbryta din medverkan utan någon förklaring. Genom att besvara enkäten och lämna in den godkänner du ditt deltagande i studien.

Vid eventuella frågor är du välkommen att höra av dig till oss via e-post:

Joakim Jonsson

Joakim.jonsson@student.hv.se

Socialpedagogstudent

Markus Norberger

Markus.norberger@student.hv.se

Socialpedagogstudent

Handledare:

Jonas Hallberg

Jonas.hallberg@hv.se

Universitetslektor

Bilaga 3 Enkät

Frågeformulär

Biologiskt kön   Man   Kvinna

Ålder ..... år.

Hur länge har du bott i området?

Flyttat in senaste 2 åren Bott 2–5 år Bott längre är 5–10 år

Bosatt hela mitt liv

Sysselsättning, vad gör dina föräldrar/vårdnadshavare på dagarna?

	Mamma	Pappa	Övrig vårdnadshavare
Jobbar heltid	☐	☐	☐
Jobbar deltid	☐	☐	☐
Studerar	☐	☐	☐
Arbetssökande	☐	☐	☐
Vet ej	☐	☐	☐

Boende

Jag bor med båda mina föräldrar

Mest med pappa

Mest med mamma

Lika mycket hos båda

Annat .....

Jag har svenska som modersmål Ja Nej

Nu kommer vi göra ett antal påståenden till dig gällande **Gemenskap**, vi önskar att du kryssar i det alternativ som passar bäst in på vad du tycker, i en skala från **Stämmer inte alls – Stämmer helt och hållet**.

Det finns butiker i mitt område som säljer det jag behöver.

Inte alls Lite grann Varken eller Ganska bra Helt och hållet

Jag tycker och tänker som de flesta andra i området.

Inte alls Lite grann Varken eller Ganska bra Helt och hållet

Mitt områdes invånare är duktiga på att se till så att de som bor här har det bra.

Inte alls Lite grann Varken eller Ganska bra Helt och hållet

Att tillhöra mitt område och den gemenskap som finns här får mig att må bra.

Inte alls Lite grann Varken eller Ganska bra Helt och hållet

När jag får problem kan jag prata om det med människor i mitt område.

Inte alls Lite grann Varken eller Ganska bra Helt och hållet

Människor i området har liknande mål, prioriteringar och behov.

Inte alls Lite grann Varken eller Ganska bra Helt och hållet

Jag kan lita på människor här i området.

Inte alls Lite grann Varken eller Ganska bra Helt och hållet

Jag känner igen de flesta människor i **mitt** område.

Inte alls Lite grann Varken eller Ganska bra Helt och hållet

De flesta människor i mitt område känner mig.

Inte alls Lite grann Varken eller Ganska bra Helt och hållet

Jag tänker på områdets rykte och anstränger mig därför för områdets bästa.

Inte alls Lite grann Varken eller Ganska bra Helt och hållet

Att vara bosatt inom mitt område är en del av min identitet (den jag är).

Inte alls Lite grann Varken eller Ganska bra Helt och hållet

Att passa in här i området är viktigt för mig.

Inte alls Lite grann Varken eller Ganska bra Helt och hållet

Jag bryr mig om vad andra i mitt område tänker om mig.

Inte alls Lite grann Varken eller Ganska bra Helt och hållet

Jag har möjlighet att påverka mitt område.

Inte alls Lite grann Varken eller Ganska bra Helt och hållet

Om det uppstår något problem i mitt område så löser vi det tillsammans.

Inte alls Lite grann Varken eller Ganska bra Helt och hållet

Mitt område har bra förebilder.

Inte alls Lite grann Varken eller Ganska bra Helt och hållet

Det är viktigt för mig att vara en del av gemenskapen i området som jag bor i.

Inte alls Lite grann Varken eller Ganska bra Helt och hållet

Jag tror att jag kommer att bo i mitt område även som vuxen.

Inte alls Lite grann Varken eller Ganska bra Helt och hållet

Jag tror att jag kommer trivas här i framtiden.

Inte alls Lite grann Varken eller Ganska bra Helt och hållet

Människor i mitt område träffas och firar högtider tillsammans. (ex. nyår, påsk, eid).

Inte alls Lite grann Varken eller Ganska bra Helt och hållet

Jag tror att mitt område har en ljus framtid.

Inte alls Lite grann Varken eller Ganska bra Helt och hållet

Vi som bor i område bryr oss om varandra.

Inte alls Lite grann Varken eller Ganska bra Helt och hållet

Politikerna i min stad har mitt områdes bästa i tankarna när de tar beslut.

Inte alls Lite grann Varken eller Ganska bra Helt och hållet

Polisen i mitt område vill invånarnas bästa.

Inte alls Lite grann Varken eller Ganska bra Helt och hållet

Jag trivs bra i min skola.

Inte alls Lite grann Varken eller Ganska bra Helt och hållet

Jag lär mig saker i skolan.

Inte alls Lite grann Varken eller Ganska bra Helt och hållet

Jag kan koncentrera mig i skolan.

Inte alls Lite grann Varken eller Ganska bra Helt och hållet

Jag tror att skolan kan hjälpa mig nå mina drömmar.

Inte alls Lite grann Varken eller Ganska bra Helt och hållet

Jag har tillräckligt med pengar för att kunna göra samma saker som mina kompisar.

Inte alls Lite grann Varken eller Ganska bra Helt och hållet

Jag har oftast pengar till mina fritidsintressen.

Inte alls Lite grann Varken eller Ganska bra Helt och hållet

Jag har pengar att köpa liknande kläder och mobiltelefoner som mina kompisar.

Inte alls Lite grann Varken eller Ganska bra Helt och hållet

Tack för att du hjälpt oss med vårt skolarbete, det betyder mycket!